

13. MEB uygulama öğrencisi değerlendirme formlarının 21. yüzyıl öğretmen yeterliklerini¹ karşılama durumu²

Duygu AK BAŐOĐUL³

Melda ORYAŐIN⁴

Zuhal COŐKUN⁵

APA: Ak Başoğul, D. & Oryaşın, M. & Coşkun, Z. (2023). MEB uygulama öğrencisi değerlendirme formlarının 21. yüzyıl öğretmen yeterliklerini karşılama durumu. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (33), 191-214. DOI: 10.29000/rumelide.1285272

Öz

Bu çalışmanın amacı, öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması sürecini değerlendirmek üzere geliştirilen uygulama öğrencisi değerlendirme formlarının 21. yüzyıl öğretmen yeterliklerini karşılama durumunun ortaya koyulmasıdır. Nitel olan çalışmanın araştırma nesnelere, Uygulama Öğrencilerinin Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Öğretim Kurumlarında Yapacakları Öğretmenlik Uygulamasına İlişkin Yönerge'deki Uygulama Öğrencisi Değerlendirme Formu ile MEBBİS Uygulama Öğrencisi Değerlendirme Modülü'nde yer alan günlük ve genel değerlendirme formlarıdır. Veriler doküman incelemesi yöntemiyle toplanmış, betimsel analiz ile çözümlenmiş ve araştırmacılar tarafından 21. yüzyıl sınıf içi ve genel öğretmen yeterliklerinin belirlendiği bir tablo oluşturulmuştur. Tabloda yer alan yeterlik maddelerinin geçerlik ve güvenilirliğinin sağlanması için belirlenen sınıflamanın özellikleri açıkça çizilmiş, sınıflamalar ile maddelerin uygunluğuna dikkat edilmiştir. Hazırlanan maddeler üç araştırmacı tarafından farklı zamanlarda çözümlenerek gözden geçirilmiş ve tablolaştırılmıştır. Ayrıca hazırlanan tablo, uzman olarak Türkçe eğitimi alanından 1 öğretim elemanı ve 2 farklı branştan (İngilizce, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık) öğretmene gönderilerek görüşleri alınmıştır. Tabloda yer alan maddeler ile araştırma nesnelere karşılaştırılmalı olarak incelenmiş ve bulgular; açık, nesnel, ayrıntılı bir biçimde betimlenip ortaya konarak anlamlı bir bütün oluşturmaya çalışılmıştır. Çalışma sonucunda adı geçen formların 21. yüzyıl öğretmen yeterliklerini karşılama yeterliliği olduğu görülmüştür. Çalışmanın çıkış noktasını da oluşturan bu sonuca yönelik araştırmacılar tarafından hazırlanan yeterlik maddelerinin ise değerlendirme formu geliştirme ve/veya güncelleme çalışmaları için bir öneri niteliği taşıdığı düşünölmektedir.

Anahtar kelimeler: 21. yüzyıl becerileri, 21. yüzyıl öğretmeni, öğretmen yeterlikleri, öğretmenlik uygulaması, öğretmen adayları

¹ Bu kavram araştırmada, "Bir işi etkili ve verimli bir biçimde yerine getirebilmek için sahip olunması gereken bilgi, beceri, tutum ve değerlerdir." (MEB, 2017, s. II) tanımı çerçevesinde kullanılmıştır.

² MEB Uygulama Öğrencisi Değerlendirme Formlarında yer alan ölçütlerin genel öğretmen yeterliklerini değerlendirmeye yönelik geliştirilmiş olması nedeniyle çalışmada, 21. yüzyıl öğretmeninden beklenen özelliklere yoğunlaşmış ve bu yöndeki kaynaklara gönderimlerde bulunulmuştur; fakat kurul kararları, programlar gibi kimi kaynaklarda Türkçe eğitimi özelinde çalışılmış, tarama ve alıntılarının genel öğretmen yeterliklerine uygun olması önemsenmiştir.

³ Doç. Dr. İstanbul Üniversitesi-Cerrahpařa, Hasan Ali Yücel Eğitim Fakóltesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Türkçe Eğitimi ABD (İstanbul, Türkiye), duygu.akbasogul@iuc.edu.tr, ORCID ID: 0000-0003-4065-2030 [Araştırma makalesi, Makale kayıt tarihi: 08.03.2023 kabul tarihi: 20.04.2023; DOI: 10.29000/rumelide.1285272]

⁴ Dr. İstanbul Üniversitesi-Cerrahpařa, Hasan Ali Yücel Eğitim Fakóltesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Türkçe Eğitimi ABD (İstanbul, Türkiye), melda.oryasin@iuc.edu.tr, ORCID ID: 0000-0001-9584-545X

⁵ MEB, Çakmaklı Cumhuriyet Ortaokulu (İstanbul, Türkiye), zuhalck6@gmail.com, ORCID ID: 0000-0001-5274-3429

The situation of meeting the 21st century teacher competencies of the MEB practicum student evaluation forms

Abstract

The aim of this study is to reveal the situation of meeting the 21st century teacher competencies of the practicum student evaluation forms developed to evaluate the teaching practice process of teacher candidates. The research objects of the qualitative study are the Practicum Student Evaluation Form in the Directive on Teaching Practice to be made by Practicum Students in Educational Institutions affiliated to the Ministry of National Education, and the daily and general evaluation forms in the MEBBIS Practicum Student Evaluation Module. The data were collected by document analysis method, analyzed by descriptive analysis, and a table was created by the researchers in which 21st century classroom and general teacher competencies were determined. In order to ensure the validity and reliability of the proficiency items in the table, the characteristics of the classification determined were clearly drawn and attention was paid to the compatibility of the classifications and items. The prepared items were analyzed, reviewed, and tabulated by three researchers at different times. In addition, the prepared table was sent to a lecturer from the field of Turkish education and a teacher from 2 different branches (English, Psychological Counseling and Guidance) and their opinions were taken. The items in the table and the research objects were examined comparatively and the findings; It has been tried to create a meaningful whole by being described and presented in a clear, objective and detailed way. As a result of the study, it was seen that the aforementioned forms were insufficient to meet the 21st century teacher competencies. It should be considered that the proficiency items prepared by the researchers for this result, which also constitutes the starting point of the study, are a suggestion for the development and/or update studies of the evaluation form.

Keywords: 21st century skills, 21st century teacher, teacher competencies, teaching practice, teacher candidates

1. Giriş

Günümüzde özellikle küreselleşme ve teknolojiye yaşanan hızlı değişim ve gelişimler yaşamın her alanını etkilemekte ve önümüzdeki yıllarda da bu etkiyi sürdürmesi beklenmektedir. Bu değişim ve gelişimlerin eğitim-öğretime yansımaları da kaçınılmazdır. Bilgiye kolay ulaşılabilen, bununla birlikte yanlış bilginin hızla yayılabildiği bu günlerde eğitimden beklenen, süreç içerisinde denetimi elinde tutabilen bireylerin yetişmesi olmaktadır. Harari (2018, ss. 241-242), insanların bilgiyi anlamlandırarak doğru-yanlış, önemli-önemsiz bilginin ayırdına varabilme ve dahası birçok bilginin yaşamla ilişkisini kurabilme noktasında belli bir yeteneğe sahip olması gerektiğini ileri sürmektedir; çünkü bugün alınacak kararlarla gelecek yaşamın rastgele şekillenmesinin önüne geçilebilecektir. Bu nedenle okullarda teknik becerilerden daha çok yaşam becerilerine öncelik verilmesi gerektiğini belirtir. Dahası değişimle başa çıkabilme, yeni şeyler öğrenebilme ve olağan dışı durumlar söz konusu olduğunda zihinsel bütünlüğu koruyabilme becerilerine yoğunlaşılması gerektiğine dikkat çeker.

Günümüz 21. yüzyıl kuşağı için farklı adlandırmalar yapılmaktadır. Z ve Alfa Kuşağı, Dijital Yerliler (Digital Natives), Milenyum Kuşağı (Millennials), İnternet Kuşağı (Net Generation), Dijital Kuşak (Dijital Generation), Oyun Kuşağı (The Gamer Generation), Gelecek Kuşak (Next Generation), Siber Çocuklar (Cyber Kids), Zaplayan İnsan (Homo Zappiens), Çekirge Zihin (Grasshopper Mind) (Ardıç & Altun, 2017, s. 19; Şahin, 2009, s. 156) bunlardan bazılarıdır. Bu adlandırmalardan da anlaşılacağı üzere

günümüz bireyinin kimi özellikleri ön plana çıkmıştır ve 21. yüzyıl becerileri adı altında, pek çok alanda gereksinim duyulan beceriler olarak dile getirilmektedir. Yeni olmayan bu beceriler yeniden, daha etkili bir bakışla ele alınması gereken becerilerdir.

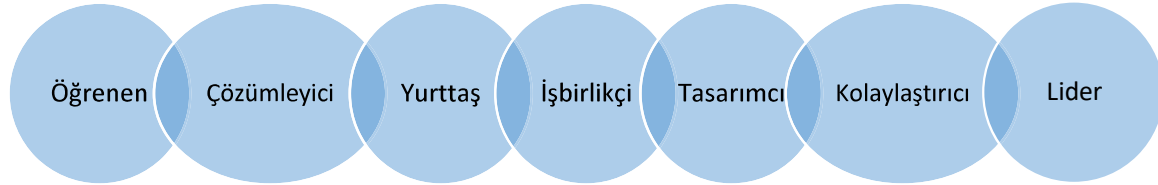
21. yüzyıl becerileri, Büyük Dünya Sorunları'na (Big E-Problems) çözüm üretmek adına ortaya çıkmıştır. Çözülmesi gereken temel sorunlar; küresel boyutta eğitim (Education), ekonomi (Economy), enerji (Energy), çevre (Environment) ve eşitlik (Equity) olarak belirlenmiştir (Trilling & Fadel, 2009, s. 157) ve bu beceriler pek çok kurum ve kuruluş tarafından çalışılmıştır. Bunlardan bazıları Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD), Assessment and Teaching of 21st Century Skills Framework (ATSC21), Partnership for 21st Century Skills (P21), National Research Council (NRC), The North Central Regional Educational Laboratory (NCREL), American Association of Colleges and Universities (AACU), International Society for Technology in Education (ISTE), The World Economic Forum (WEF), Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı (MEB)'dir. Bunlardan Partnership for 21st Century Skills (P21) tarafından ortaya konan beceriler, daha ayrıntılı ve kapsamlı ele alındığı için diğerlerinden daha yoğun bir kabul görmektedir. Bu beceriler Tablo 1'de gösterilmektedir (<http://www.p21.org/>):

Tablo 1: Partnership for 21st Century Skills'in (P21) Beceri Sınıflaması

Ana Beceriler	Alt Beceriler
<i>Öğrenme ve Yenilenme Becerileri</i>	Yaratıcılık ve Yenilenme Eleştirel Düşünme Problem Çözme İletişim İşbirliği
<i>Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri</i>	Bilgi Okuryazarlığı Medya Okuryazarlığı Bilgi ve İletişim Teknolojileri (BİT) Okuryazarlığı
<i>Yaşam ve Meslek Becerileri</i>	Esneklik ve Uyum Girişimcilik ve Özyönetim Sosyal ve Kültürlerarası Beceriler Üretkenlik ve Hesap verebilirlik Liderlik ve Sorumluluk

21. yüzyıl becerilerinin kazanımı için veriden (data) başlayarak işlenen veri (information), bilgi (knowledge), uzmanlık (expertise), pazarlama (marketing), servis ve üretime (services and products) doğru ilerleyen değer zinciri ile geliştirilen bir eğitim anlayışından söz edilmektedir (Trilling & Fadel, 2009, s. 4). Dolayısıyla eğitim-öğretim sisteminin tüm aşamaları için yeniden yapılandırmaya gidilmelidir. Günümüzde bilgi önemlidir; ancak bilgiye ulaşma yolları daha çok önem kazanmıştır. Yaşanılan dönemde ve gelecekte mesleklerin ortaya çıkması, yok olması ve dönüşmesi sırasında geçen

süreler dikkate alındığında bireylerin beceri odaklı ve sürekli gelişen yaşamda var olabilmeleri için mücadele etmeleri gerekecektir. Bu nedenle eğitim-öğretim de bu mücadeleyi destekleyici biçimde yapılandırılmalıdır (Hamarat, 2019, s. 13). Eğitim-öğretim sisteminin tüm birimleriyle ortak bir biçimde hareket etmeleri gereken bu süreçte öğrenciler üzerinde doğrudan etkisi olan öğretmenlere önemli görevler düşmektedir. ISTE'ye göre (International Society for Technology in Education) 21. yüzyıl öğretmenleri şu yeterliklere sahip olmalıdır (2015):

Şekil 1: ISTE 21. Yüzyıl Öğretmen Yeterlikleri

Şekil 1'de verilen yeterlikler, öğretmenlere yetkin öğrenciler yetiştirmelerinde bir yol gösterici olmak amacıyla oluşturulmuştur. Bu sayede 21. yüzyıl öğretmenleri, geleneksel öğretim yaklaşımlarını sorgulayacak; bunun tersine, uygulamalarını derinleştirip etkileşimli ve akran iletişimini destekleyen, öğrencilere kendi öğrenmelerini yönetme olanağı sunan öğrenme ortamları tasarlayacaklardır (<https://www.iste.org/>). Dolayısıyla öğretmenler; profesyonel öğrenme topluluklarının üyeleridirler; uygulamaları hakkında sistematik olarak düşünüp yansıtımlar yaparak düzenlemelere giderler; öğrencilerinin öğrenimlerini izler, yönetir ve nasıl öğreneceklerine dair rehberlik ederler (Melvin, 2011, s. 82). Bu durum öğrencilerin günümüz rekabetçi koşullarında ön plana çıkabilmeleri için oldukça önemlidir ve öğrencilerin öğrenme süreçlerinde etkin rol alabilmeleri öncelenmelidir. Öğretmenlerden bu süreçte beklenen, öğrencilere bilgiye ulaşma konusunda yol gösterecek dersler tasarlamak, 21. yüzyıl becerilerini edinme noktasında farklı ölçme-değerlendirme süreçlerini işletmek, nitelikli öğrenme ortamları oluşturmaktır. Aynı zamanda öğretmenlerin de yaşanılan çağın gerektirdiği bu becerileri etkin bir biçimde kullanabilmeleri gerekmektedir. Bu da öğretmen eğitiminin önemini bir kez daha göstermektedir.

Türkiye, çağın gerektirdiği insan profilini yetiştirebilmek ve uluslararası rekabette konum alabilmek için 2005 yılı itibariyle birçok branş özelinde kademeli olarak öğretim programlarını güncelleme çalışmaları yapmış (MEB, 2005; MEB, 2006a; MEB2006b; MEB, 2006c), yeni yüzyılın öğrenci ve öğretmen profiline yönelik raporlar hazırlamış, Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi (FATİH) Projesi'ni işletmiş, Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi'ni (TYÇ) hazırlamış ve 2023 Eğitim Vizyon Belgesi'ni açıklamıştır. 2001 yılında Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı tarafından 21. Yüzyıla Girerken Türk Eğitim Sistemi'nin İhtiyaç Duyduğu Çağdaş Öğretmen Profili adlı raporda 21. yüzyılda okullarda olması beklenen ideal öğretmeni; mesleğe girişi, mesleki gelişimi, okul içi-dışı ve sınıf içi davranışları bakımından ele almıştır. Benzer bir çalışma 2011 yılında öğrenci için gerçekleştirilmiş ve MEB 21. Yüzyıl Öğrenci Profili adıyla yayımlanmıştır. Raporda öğrencilerin 21. yüzyıl becerileri, düşünme ve çalışma yolları, çalışma araçları ve dünyaya entegrasyonu şeklinde inceleme yapılmıştır.

Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi (TYÇ) ise Avrupa Parlamentosu ve Konseyi tarafından 2008 yılında kabul edilen Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi ile uyumlu olacak şekilde tasarlanan ilköğretim, ortaöğretim, yükseköğretim; mesleki, genel, akademik eğitim-öğretim programları ve diğer öğrenme yollarıyla kazanılan tüm yeterlilikleri ulusal boyutta ele almaktadır. TYÇ ile ülkede var olan yeterliliklerin

birleştirilmesi ve niteliğinin artırılması, yaşam boyu öğrenmenin yaygınlaştırılması ve sistemli bir şekilde desteklenmesi, ulusal ve uluslararası şeffaflığın ve tanınabilirliğin en üst düzeyde karşılanması ve tüm bireyler için eğitim ve istihdam fırsatları yaratılması amaçlanmaktadır. Aynı zamanda TYÇ, özel gereksinimli bireylere uygun yeterliliklerinin geliştirilmesi için de bir kılavuzdur. TYÇ’de sekiz düzey vardır ve her düzey için bilgi, beceri ve yetkinlik boyutlarında öğrenme kazanımları tanımlanmıştır (MYK, 2017).

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 2006 yılında öğretmenlerin yetiştirilip geliştirilmesi amacıyla hazırlanan Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri de TYÇ, alandan gelen geribildirimler ve ulusal-uluslararası boyutta ortaya çıkan yeni gereksinimler ışığında güncellenerek 2017 yılında yeniden yayımlanmıştır. Çerçeve de çağın gerektirdiği yeterliklerin, becerilerin ve değerlerin kazandırılmasında öğretmene düşen roller vurgulanarak öğretmenlerin sürekli gelişime açık bireyler olması gerektiğine dikkat çekilmektedir. Öğretmen yeterliklerinin temeli ise olumlu öğrenme iklimi oluşturma, öğrencilerin farklı öğrenme gereksinimlerini dikkate alma, analitik ve yaratıcı düşünmeyi geliştirici çalışmalar yapma, öğrencilerin kendilerini tanımalarına ve geliştirmelerine yardımcı olma olarak belirlenmiştir. Bununla birlikte öğretmenlerin güçlü bir iletişim becerisine sahip olması, eğitim-öğretimi etkin biçimde planlayabilmesi, alanına ilişkin derin entelektüel bilgi ve mesleki becerilere sahip olması gibi özelliklerinin de bulunması gerektiği dile getirilmektedir. Bu bağlamda öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri; “mesleki bilgi”, “mesleki beceri”, “tutum ve değerler” olmak üzere birbiriyle ilişkili ve birbirini bütünleyen üç yeterlik alanından oluşmaktadır. “Mesleki bilgi” alan bilgisi, alan eğitimi bilgisi, mevzuat bilgisi; “mesleki beceri” eğitim-öğretimi planlama, öğrenme ortamları oluşturma, öğrenme-öğretme sürecini yönetme, ölçme-değerlendirme; “tutum ve değerler” milli-manevi-evrensel değerler, öğrenciye yaklaşım, iletişim ve işbirliği, kişisel ve mesleki gelişim olmak üzere on bir alt yeterliği içermektedir (MEB, 2017, s. 8):

A Mesleki Bilgi	B Mesleki Beceri	C Tutum ve Değerler
A1. Alan Bilgisi Alanında sorgulayıcı bakış açısını kapsayacak şekilde ileri düzeyde kuramsal, metodolojik ve olgusal bilgiye sahiptir.	B1. Eğitim Öğretimi Planlama Eğitim öğretim süreçlerini etkin bir şekilde planlar.	C1. Milli, Manevi ve Evrensel Değerler Milli, manevi ve evrensel değerleri gözetir.
A2. Alan Eğitimi Bilgisi Alanının öğretim programına ve pedagojik alan bilgisine hâkimdir.	B2. Öğrenme Ortamları Oluşturma Bütün öğrenciler için etkili öğrenmenin gerçekleşebileceği sağlıklı ve güvenli öğrenme ortamları ile uygun öğretim materyalleri hazırlar.	C2. Öğrenciye Yaklaşım Öğrencilerin gelişimini destekleyici tutum sergiler.
A3. Mevzuat Bilgisi Birey ve öğretmen olarak görev, hak ve sorumluluklarına ilişkin mevzuata uygun davranır.	B3. Öğretme ve Öğrenme Sürecini Yönetme Öğretme ve öğrenme sürecini etkili bir şekilde yürütür.	C3. İletişim ve İş Birliği Öğrenci, meslektaş, aile ve eğitimin diğer paydaşları ile etkili iletişim ve iş birliği kurar.
	B4. Ölçme ve Değerlendirme Ölçme ve değerlendirme, yöntem, teknik ve araçlarını amacına uygun kullanır.	C4. Kişisel ve Mesleki Gelişim Öz değerlendirme yaparak, kişisel ve mesleki gelişimine yönelik çalışmalara katılır.

Şekil 2: Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 2018 yılında, üç yıllık bir süreç içerisinde eğitim alanında yapılacak atılımların yer aldığı bir vizyon belgesi paylaşılmıştır. Kapsamlı bir rapor niteliği taşıyan 2023 Eğitim Vizyonu belgesinde eğitim sistemini tüm alt bileşenleriyle bütünlük bir anlayış benimsenerek

yapılandırma yoluna gidilmiştir. Belgede tüm bileşenlerle doğrudan 21. yüzyıl becerileri ile ilişkisi bulunan çeşitli gündemler söz konusudur. Bunlar 21. yüzyıl becerilerini kazandırmak için gereksinim duyulan çeşitli alanlarda öğretmenlere yönelik lisansüstü düzeyde yan dal programları açmak; çocukların ilgi, yetenek ve mizaçları doğrultusunda yaşam becerileri kazandırmak için tasarım-beceri atölyeleri kurmak; ilkökul düzeyinin amaçları doğrultusunda çocukların değerlendirilmesi için not yerine beceri temelli etkinlikler geliştirmek; okul bahçelerini tasarım-beceri atölyeleri ile bağlantılı olarak yeniden tasarlayıp yaşam alanlarına dönüştürmek; 21. yüzyıl becerilerindeki okuryazarlıklara yönelik farkındalık ve beceri eğitimleri düzenlemek; dijital içerik ve becerileri geliştirmek için bir ekosistem kurarak öğretmen eğitimi yapmak ve yöneticilere farkındalık kazandırmak; beceri odaklı bir eğitim içeriği ile ölçme değerlendirme anlayışı geliştirmektir (MEB, 2018a).

Güncel öğretim programlarında da bireyi ve toplumu etkileyen yenilik ve gelişimler doğrultusunda bilgiyi üreten ve yaşamda işlevsel olarak kullanabilen, problem çözebilen, eleştirel düşünen, girişimci, kararlı, iletişim becerilerine sahip, empati kurabilen, topluma ve kültüre katkı sağlayan vb. niteliklerdeki bireylerin yetişmesinin önemine dikkat çekilmiştir. Bu doğrultuda yalnızca bilgi aktarmaktan öte bireysel farklılıkları dikkate alan, değer ve beceri kazandırma hedefli, sade ve anlaşılır bir öğretim programının hazırlandığı açıklanmıştır. Programlarda Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi (TYÇ) kapsamında “Ana Dilde İletişim, Yabancı Dillerde İletişim, Matematiksel Yetkinlik ve Bilim/Teknolojide Temel Yetkinlikler, Dijital Yetkinlik, Öğrenmeyi Öğrenme, Sosyal ve Vatandaşlıkla İlgili Yetkinlikler, İnişiyatif Alma ve Girişimcilik, Kültürel Farkındalık ve İfade” olarak sekiz yetkinliğe yer verilmiştir (MEB, 2018b; MEB, 2018c; MEB, 2018d; MEB 2019; MEB, 2022).

Ağırlıklı olarak 2005 yılı itibarıyla gerçekleştirilen tüm bu çalışmalara bakıldığında geleneksel öğrenme yaklaşımlarının terk edildiği ve öğretmenin rolünün farklılaştığı görülmektedir. Her ne kadar rolünün bilgi aktarıcısı olmaktan çıkması nedeniyle öğretmenin geri plana itildiği düşünülse de bunun tersine, öğrencinin bilgiyi keşfetmesi, yapılandırması, uygulaması, uyarlaması ve üretmesi sürecinde öğretmenin hazırladığı gerçek yaşam durumlarını yansıtan etkinlikler ve görevlerle beceri geliştirmesi amacıyla ona rehberlik etmesi oldukça önemli bir sorumluluktur. Öğrenmeyi öğrenmeyi amaçlayan bu süreçte yapılandırmacı öğrenme yöntemlerinin işletildiği bilinmektedir. Güneş'e göre (2020, s. 20) yapılandırmacı yaklaşımda öğrenme; bilgi, anlam ve becerilerin etkinlik, görev ve projeler yoluyla bilişsel süreçler işletilerek etkin bir biçimde zihinde yapılandırılmasıdır. Yani öğrenciler bilginin pasif alıcısı değildir, çevreyle etkileşim kurarak etkin bir biçimde beceri geliştirip bilgiyi kendi zihinlerinde yapılandırır (de Corte, 2010, s. 39). Buna göre yapılandırmacı yaklaşımın ilkelerini benimseyen bir öğretmen şu nitelikleri taşır (Applefield vd., 2001; Brooks & Brooks, 1999; Duffy & Jonassen, 1992; Güneş, 2020; Honebein, 1996; Marlowe & Page, 2005; Mayer, 1999; Özden vd., 2015; Senemoğlu, 2020; Yurdakul, 2011):

- o Yaratıcıdır; öğrenme ortamlarını öğrencilerinin yaratıcılıklarını, hayal güçlerini ve üst düzey düşünme becerilerini geliştirecek biçimde tasarlar.
- o Öğrenme ortamlarını tasarlarken öğrencilerinin önbilgi ve yaşam deneyimlerini dikkate alır.
- o Sosyal etkileşim ve etkin katılım gerektiren özgün ve gerçek yaşam durumlarını yansıtan çeşitli öğrenme etkinlikleri, bağlamlar, görevler tasarlar.
- o Öğrencilerini birden fazla çözüm yolu içeren sorunlarla karşılaştırıp bilişsel çelişkiler yaratarak onların bağımsız ve çok yönlü düşünmelerini, çözüm üretmelerini destekler.
- o Öğrencilerine kendi öğrenme süreçlerini yönetmeleri ve karar vermeleri konusunda inisişiyatif alma olanağı tanır.
- o Güvenli bir öğrenme ortamı oluşturur, öğrenci özerkliğini teşvik eder.

- Bireysel farklılıklara önem verir, farklı düşünce ve yaklaşımlara hoşgörülle yaklaşır.
- Öğrenci soru ve yanıtlarının derinleşip anlamlı hale gelmesi için araştırmalar yapar.
- Dili bilgiyi iletmek için değil, alıcının kavramsal yapısını yönlendirmek için kullanır.
- Disiplinlerarası ve işbirlikçi çalışmalar gerçekleştirir.
- İyi bir gözlemci, yönlendirici, rehberdir.
- Bilginin doğru ve anlamlı olarak yapılandırılıp yapılandırılmadığını denetlemek için sınavların yanı sıra süreç değerlendirmeden de sıklıkla yararlanır.

OECD raporunda da (Istance & Demont, 2010, s. 317) yenilikçi, işbirlikçi ve etkin katılımın sağlandığı 21. yüzyıl öğrenme ortamlarının oluşturulması için öğretmenler odağında benzer bir çerçeve çizilmiştir:

- Öğrenmeyi odak alın, katılımı teşvik edin ve öğrencilerin öğrenenler olarak kendilerini anlamaya başladıkları yer olun.
- Öğrenmenin sosyal ve genellikle işbirlikçi olmasını sağlayın.
- Öğrencilerin motivasyonlarına ve duyguların önemine son derece uyumlu olun.
- Ön bilgiler de dahil olmak üzere bireysel farklılıklara karşı son derece duyarlı olun.
- Öğrencileri aşırı yüklemekten her öğrenciden talepkâr olun.
- Biçimlendirici geri bildirimini vurgulayan değerlendirmeler kullanın.
- Okul içinde ve dışında etkinlik ve konular arasındaki bağlantıları teşvik edin.

Yapılandırmacı anlayışa dayanan yaklaşımlardan biri de etkinlik yaklaşımıdır. "Etkinlik yaklaşımında bir sosyal aktör olarak bireyin sahip olduğu ve kullandığı bütün zihinsel, duygusal kaynaklar ve beceriler göz önünde bulundurulur. Bu çalışmalarda öğrencilerin ihtiyaçlarına dayalı etkinlikler düzenlenmelidir" (Güneş, 2014, s. 39). Hem yapılandırmacı yaklaşımda hem de etkinlik yaklaşımında etkinliklerin görev niteliği taşıması üzerinde durulmuştur. Buna göre görev/işe dayalı bir etkinlikte şu noktalar benimsenir (Akt. Skehan, 1999, s. 95):

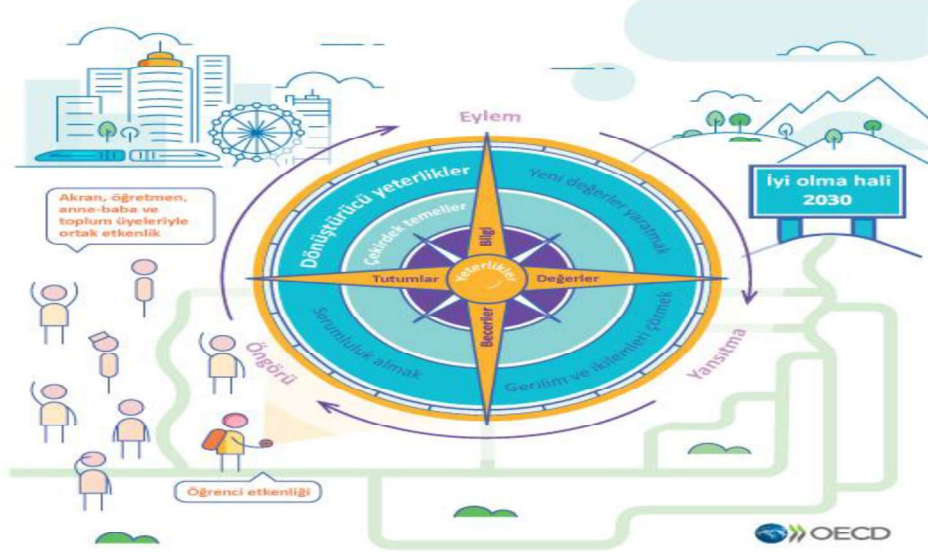
- Anlam öncelenir.
- İletişimsel sorunlar çözülür.
- Karşılaştırılabilir gerçek yaşam durumlarını içeren ilişki biçimleri vardır.
- Görev/işi tamamlamak gerekir, yani bir sonuca ulaşmak, karar vermek önemlidir.
- Çıktı/ürün elde edilir ve değerlendirmeler bu ürünler üzerinden gerçekleştirilir.

Öğrenciler bir görevi yerine getirirken yanı sıra zihinsel, sosyal, duygusal, dilsel kaynakları işe koşar; iletişim kurup etkileşim sağlarlar. Dolayısıyla öğretmenler, öğrencilerin bu kaynakları aşamalı olarak kullanmalarına dönük görevlerle derslerini yürütmelidirler. Böylelikle beceri geliştirmiş olurlar. Bu bağlamda beceri kavramından belirli bir bağlamda bilgi, tutum, değer vb. psikososyal kaynaklardan yararlanıp bu kaynakları işleterek karmaşık talepleri karşılama gücü olarak söz edilebilir. Örneğin, etkili bir biçimde iletişim kurabilme becerisi, bireyin dil bilgisine, pratik bilişim teknolojileri becerilerine ve iletişim kurduğu kişilere yönelik tutumlarına dayanabilen bir yeterlidir (Akt. Ananiadou & Claro, 2009, s. 8). Dolayısıyla dijital dünyada dijital beceriler de geliştirilmelidir (OECD, 2019a, s. 17).

OECD Öğrenme Pusulası 2030 (2019b, s. 86), üç farklı beceri türü arasında ayırım yapar:

- Eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, öğrenmeyi öğrenme ve öz düzenlemeyi içeren *bilişsel ve üstbilişsel beceriler*.
- Empati, öz yeterlik, sorumluluk ve işbirliğini içeren *sosyal ve duygusal beceriler*.

- o Yeni bilgi ve iletişim teknolojisi araçlarının kullanımını içeren *pratik ve fiziksel beceriler*.

Şekil 3. OECD Öğrenme Pusulası 2030 (Çev. TEDMEM, 2022)

Şekil 3'te de görüleceği üzere geleceğin dijital dünyasında öğrenciden öğrenme sürecinde yetişkinlerin rehberliği ve işbirliği ile etkin bir biçimde (eylem) öngörü ve yansıtılarda bulunup bilgi, beceri, değer ve tutumlarını işe koşarak sorumluluk üstlenmesi, gerilim ve ikilemleri çözmesi ile yeni değerler üretmesi beklenmektedir. Dolayısıyla söz konusu süreç karmaşık işlemler yapmayı, çok yönlü düşünmeyi gerektirmektedir.

Tüm bu kuramsal çerçeve dikkate alındığında öne çıkan nokta, ilgili 21. yüzyıl beceri, yeterlik ve yetkinliklerinin nasıl kazandırılıp geliştirileceğidir. Alanyazına göre bu amaca yönelik olarak derslerle bütünleştirmeler yapılabilir ya da okul dışı çalışma ortamlarından yararlanılabilir; fakat söz konusu aşamada özellikle öğretmenlerin rolünün oldukça önemli ve etkin olduğu açıktır. Öğretmenler, okul ve dışındaki etkinlikler ve kullandıkları yöntem, teknik ve stratejilerle bu becerilerin kazanımını destekleyebilirler (Cansoy, 2018, s. 3131). Dolayısıyla burada 21. yüzyıl öğretmenin özellikleri ve eğitimi, yani 21. yüzyıl öğretmenini yetiştirme ön plana çıkmaktadır; çünkü hızla gelişen, değişen geleceğin dijital dünyasına öğretmenleri hazırlamak ve bu doğrultuda yetiştirmek önemlidir. Yanı sıra 21. yüzyıldaki öğrenen kavramının ne anlama geldiğine dair öğretmenlerin fikir yürütmelerini ve bu anlamda netlik kazanmalarını sağlamak onların üretimlerini profesyonelleştirecektir (Bernhardt, 2015, ss. 1-2); çünkü günümüz dünyasında öğretmek yerine öğrenen olmak öncelenmektedir (OECD, 2010, s. 163). Bunu önemseyen ülkelerin dünya rekabet ortamında da öne çıktığı, kendilerini üst sıralarda konumlandıkları bilinmektedir. Hacıoğlu'na göre (1990) bu bağlamda öğretmen yetiştirme programları hem toplumun gereksinimleri hem de dijital dünyanın beklentileri ve nitelikleri göz önünde bulundurularak sıklıkla bilimsel araştırmalar ışığında güncellenmelidir. Güncelleme işlemleri için ise sıklıkla ölçme ve değerlendirme süreçleri işletilmeli, değişim ve güncellemelerin etkililiği ve yeterliği sorgulanmalıdır. Öğretmenlerin profesyonelleşmeleri ise destekleyici bir yolla yani diğer eğitimcilerle işbirliği içerisinde çalışarak, ortaklıklar kurularak ve deneyimli öğretmenlerin yönderliğinde (mentorluk) bolca uygulamalar gerçekleştirip dönütler alınıp yansıtılabilir yapılarak sağlanabilir (OECD, 2009; Schleicher, 2012).

Türkiye'de de öğretmennin öğrenme-öğretme sürecinde rolünün sürekli değişmesi ve geleneksel anlamda bilginin tek kaynağı ve aktarıcısı olmaktan çıkıp günümüzde, öğrencilere öğrenmenin yollarını öğreten konumuna gelmesi gerekçesiyle 1998 yılında öğretmen eğitimi programlarında güncellemeler yapılmıştır (YÖK, 1998). YÖK/Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi (1994-1998) çerçevesinde hazırlanan kılavuz (YÖK, 1998) doğrultusunda Eğitim Fakülteleri ile uygulama okullarının öğretmen yetiştirme konusunda yapacağı ortak çalışmalar ve ilgili süreç düzenlenmiştir. İlgili proje fakülte-okul işbirliğini önemsemekte, yanı sıra öğretmenlerin sahip olması gereken yeterliklere ve bu yeterliklerin gözlemlenme ile ölçülme kriterlerine de değinmektedir. Buna göre Eğitim Fakültelerinde öğrenim görmekte olan öğretmen adayları, gerçek uygulama ortamlarında gözlemler yapmanın yanı sıra etkinlikler de gerçekleştirerek kendilerinden sorumlu uygulama öğretim elemanı, uygulama öğretmenleri ve diğer öğretmen adayları ile işbirliği ve iletişim içerisinde öğretim becerileri ve mesleki yeterlikler geliştirecektir. İlgili süreçte öğretmen adayının üstlenmesi gereken görev ve sorumlulukları şöyledir (YÖK, 1998, s. 8):

a. Öğretmen Adayının Eğitim Fakültesine Karşı Görev ve Sorumlulukları

- o Uygulama programının gereklerini yerine getirmek için planlı ve düzenli çalışmak,
- o Uygulama süresince yapılan öneri ve eleştirilerden yararlanarak olumlu yönde mesleki gelişim sergilemek,
- o Okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması çalışmalarını yürütürken diğer öğretmen adayları, uygulama öğretim elemanı ve uygulama öğretmeni ile işbirliği ve iletişim içinde bulunmak.

b. Öğretmen Adayının Uygulama Okuluna Karşı Görev ve Sorumlulukları

- o Okul yönetimi ve uygulama öğretmeni ile iletişim ve işbirliği içinde bulunmak,
- o Uygulama öğretmeninin ders programını aksatmadan verilen görevleri süresi içinde ve planlandığı biçimde yerine getirmek;
- o Uygulama okulunun kurallarına uymak,
- o Ders araçlarını verimli kullanmak ve korumak,
- o Uygulama öğretmeninin sorumluluğundaki etkinliklere katılmak.

c. Öğretmen Adayının Öğrencilere Karşı Görev ve Sorumlulukları

- o Sorumluluğundaki öğrencilerin güvenliğini sağlamak,
- o Öğrencilere açık ve anlaşılır yönergeler vermek,
- o Öğrencileri nesnel ölçütlerle değerlendirmek,
- o Dersin anlaşıldığından emin olmak,
- o Sınıf yönetiminde kararlı ve hoşgörülü olmak,
- o Öğrencileri işbirliği içinde çalışmaya yöneltmek,
- o Öğrencilerin verimli çalışma alışkanlıkları geliştirmelerine katkıda bulunmak,
- o Öğrencilere önderlik yapabilmek.

d. Öğretmen Adayının Kendine Karşı Görev ve Sorumlulukları

- o Mesleğine karşı olumlu bir tutum içinde bulunmak ve mesleğin gerektirdiği nitelikleri edinmeye çalışmak,
- o Kişisel ve mesleki yaşamında örnek olmak,
- o Okul yönetiminin ve öğretmenlerin desteğini sağlamak,

- o Alanındaki gelişmeleri yakından izlemek,
- o Bilgi ve becerilerini sürekli geliştirmek,
- o Zamanı verimli kullanmak,
- o Öğrencilerle ilişkilerinde ölçülü olmak,
- o Yaptığı çalışmaları daha sonra yapılacak tartışma ve değerlendirmeler için bir dosya halinde düzenlemek.

Kılavuz (YÖK, 1998), aynı zamanda uygulama öğretim elemanı ile uygulama öğretmenlerinin öğretmen adaylarına rehberlik etmelerini, dönütler vermelerini ve ortak değerlendirmelerde bulunmalarını da içermektedir. Bu bağlamda *konu alanı ve alan eğitimine ilişkin yeterlikler (konu alanı bilgisi, alan eğitimi bilgisi), öğretme-öğrenme sürecine ilişkin yeterlikler (planlama, öğretim süreci, sınıf yönetimi, iletişim), öğrencilerin öğrenmelerini değerlendirme, izleme ve kayıt tutma ve diğer mesleki yeterlikler* başlıkları özelinde öğretmen yeterlikleri belirlenmiş ve bu yeterliklerin göstergeleri (eksiği var, kabul edilebilir, iyi yetişmiş) ayrıntılı bir biçimde açıklanarak ders gözlem formu ile öğretmenlik uygulaması değerlendirme formu oluşturulmuştur. Ders gözlem formu ile öğretmen adayının sınıf içerisindeki öğretmen yeterlikleri değerlendirilirken öğretmenlik uygulaması değerlendirme formu ile öğretmenlik becerileri konusunda sağlanan gelişme ile erişilen düzeyin özetlenmesi ve genel başarının değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Bu form, ders gözlem formundan farklı olarak değerlendirme ve kayıt tutma ile diğer mesleki yeterlikler başlıklarına ait yeterlikleri de içermektedir.

Günümüzde yeni öğretmen yetiştirme lisans programları (YÖK, 2018) doğrultusunda gerçekleştirilmekte olan Öğretmenlik Uygulaması 1 (VII. yarıyıl - 2T, 6U, 5K, 10 AKTS) ve Öğretmenlik Uygulaması 2 (VIII. yarıyıl - 2T, 6U, 5K, 10 AKTS) dersleri çerçevesinde ilgili uygulama ve değerlendirmeler gerçekleştirilmektedir. Öğretmenlik Uygulaması Yönergesi'ne göre (MEB, 2021) uygulama öğrencileri, öğretmenlik uygulamaları kapsamında her bir yarıyıl için 12 hafta boyunca her hafta 6 ders saati uygulama okullarında bulunurlar; bu süre her bir dönem için 72 saat olmak üzere toplam 144 ders saatidir. Ayrıca 2 ders saati teorik olarak uygulama öğretim elemanlarının derslerine katılırlar. Bu süreç içerisinde uygulama öğretim elemanı ve uygulama öğretmenin rehberliği ve yönlendirmeleriyle öğretmen adayları, uygulama okullarında çeşitli öğretim yöntem-teknik ve araç-gereçlerinden yararlanarak etkinlikler ve ders anlatımları yaparlar. Uygulama öğretim elemanları ve uygulama öğretmenleri işbirliği içerisinde söz konusu süreci izler ve değerlendirirler. Değerlendirmeler (en az 2 günlük değerlendirme ve 1 genel değerlendirme) uygulama sürecine yönelik tüm resmi bilgi ve kayıtların tutulduğu MEBBİS Uygulama Öğrencisi Değerlendirme Modülü'ne işlenir.

MEBBİS Uygulama Öğrencisi Değerlendirme Modülü'nde (<https://uod.meb.gov.tr/>) yer alan günlük ve genel değerlendirme formlarının kaynağı 1998 yılında YÖK/Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi çerçevesinde hazırlanan kılavuzdur. Genel olarak bakıldığında yukarıda da değinildiği gibi yeni yaklaşımlar ve modeller benimsenmesine; yeni programlar, çerçeveler, vizyon belgeleri, yeterlikler, yönetmelikler, yönergeler vb. yayımlanmasına karşın 1998 yılından bugüne ilgili değerlendirme formlarında güncellemeye gidilmediği, yeterlik maddelerinin neredeyse birebir korunduğu görülmektedir ki öğretmen yeterlikleri de 2017 yılında güncellenmiştir; ancak bu güncellemelerin ilgili değerlendirme formlarına yansımadağı söylenebilir. Örneğin günümüzde kazanım ifadesinin kullanımı yeğlenmekteyken formlarda, amaç, hedef davranış gibi davranışçı yaklaşıma özgü terimlerin yer aldığı görülmektedir (bk. MEB, 2021, ss. 1063-1064). Söz konusu formlar, uygulama öğrencisine etkinlik ve derslerini planlamada yol gösterici özellik taşımakta, öğretmen adayları, derslerini tasarlarırken bu yeterlik maddelerini göz önünde bulundurmaktadır. Dolayısıyla formlardaki yeterlik maddelerinin güncel ve 21. yüzyıl öğretmeninden beklenen becerileri değerlendirecek nitelikte olması araştırmanın

kuramsal çerçevesinde sunulan gerekçeler doğrultusunda önemlidir. Bu bağlamda araştırmada, uygulama öğrencisi değerlendirme formlarının (genel ve günlük değerlendirme formları) öğretmen yetiştirme odağında günümüz 21. yüzyıl öğretmen yeterliklerini karşılama durumunun alanyazından hareketle oluşturulan ölçütler doğrultusunda belirlenmesi amaçlanmıştır.

2. Yöntem

Çalışma, doğal bir ortam sunarak temel veri toplama aracı olarak araştırmacıyı ön plana alması, tümevarımsal veri çözümlenmeye olanak sunarak kastedilen anlama odaklanması, gelişim gösteren bir süreç içermesi, yansıtıcı olması, derinlemesine düşünme ve bütüncül anlayışı benimsemesi (Creswell, 2007, ss. 37-39; Yıldırım & Şimşek, 2013, s. 47) nedeniyle niteldir.

2.1. Araştırma nesnesi

Çalışmanın araştırma nesnelere, Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanıp bakanlık birimleri, üniversiteler ve il milli eğitim müdürlüklerinin görüşü alınarak Eylül 2021 yılında güncellenen Uygulama Öğrencilerinin Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Öğretim Kurumlarında Yapacakları Öğretmenlik Uygulamasına İlişkin Yönerge'deki (MEB, 2021) Uygulama Öğrencisi Değerlendirme Formu ile MEBBİS Uygulama Öğrencisi Değerlendirme Modülü'nde yer alan günlük ve genel değerlendirme formlarıdır (<https://uod.meb.gov.tr/>).

Uygulama Öğrencilerinin Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Öğretim Kurumlarında Yapacakları Öğretmenlik Uygulamasına İlişkin Yönerge'deki (MEB, 2021) Uygulama Öğrencisi Değerlendirme Formu incelendiğinde formun, uygulama öğrencilerinin genel kültür, özel alan eğitimi ve öğretmenlik mesleğine ilişkin bilgi, beceri, tutum ve alışkanlıklarını gerçek bir eğitim-öğretim ortamı içinde işletebilme yeterliğini değerlendirmek amacıyla hazırlandığı bilgisine ulaşılır. Yönergedeki ilgili form, MEBBİS Uygulama Öğrencisi Değerlendirme Modülü'nde yer alan genel değerlendirme formuyla da benzerlik göstermektedir. Her iki formda yer alan değerlendirmeler, uygulama öğretmeni ve uygulama öğretim elemanı (akademisyeni) tarafından birlikte yapılmaktadır; ancak yönergedeki formda yer alan maddelerde konu alanı bilgisi, alan eğitimi bilgisi ile öğrenme-öğretme sürecini planlama aşaması uygulama öğretim elemanı (akademisyeni) tarafından doldurulurken; öğrenme-öğretme sürecinin öğretim süreci, sınıf yönetimi (ders başında, süresinde, sonunda), iletişimi ile değerlendirme ve kayıt tutma, diğer mesleki yeterlikler maddeleri uygulama öğretmeni tarafından doldurulmak üzere bir planlama yapılmıştır. MEBBİS Uygulama Öğrencisi Değerlendirme Modülü'nde (<https://uod.meb.gov.tr/>) yer alan genel değerlendirme formunda da benzer bir işbölümü yapılmıştır; ancak uygulama öğretim elemanının (akademisyenin) değerlendirmelerini madde işaretleyerek değil; konu alanı bilgisi ve alan eğitimi hakimiyeti, öğrenciyi tanıma bilgisi ve öğrenciye yaklaşımı, uygun öğrenme ortamı oluşturması, öğrenci başarısını değerlendirebilmesi, dersi planlaması ve işleyebilmesi, mesleki tutum ve değerlere yaklaşımı başlıklarında yorumlaması beklenmektedir. Başka bir deyişle uygulama öğretmenleri tarafından doldurulacak maddeler her iki formda da benzerken, yönergede uygulama öğretim elemanının (akademisyenin) doldurması için oluşturulan maddelerin MEBBİS Uygulama Öğrencisi Değerlendirme Modülü'nde (<https://uod.meb.gov.tr/>) yer alan genel değerlendirme formunda bulunmadığı görülür.

⁶ Öğretmenlik Uygulaması Yönergesi'nde (MEB, 2021) öğretmen adayları, uygulama öğrencisi; formlar ise uygulama öğrencisi değerlendirme formları olarak ifade edilmektedir.

2.2. Verilerin toplanması

Yukarıda adı geçen ilgili formlardan hareket edilerek çalışma için gerekli olan veriler doküman incelemesi yoluyla toplanmıştır. Doküman incelemesi, araştırma konusuna yönelik verileri içermesi nedeniyle her türlü yazılı, görsel ve/veya işitsel materyalin çözümlenmesidir (Gürbüz & şahin, 2015, s. 184).

Araştırmanın çerçevesini oluşturmak için alanyazın taranmış ve 21. yüzyıl ğretmen yeterliklerini belirlemek üzere 21. yüzyıl becerileri, Türkiye yeterlilikler erevesi, öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri, yapılandırmacı öğrenme, ğretmen adayının görev ve sorumlulukları gibi konuların ele alınışı ilgili kaynak, rapor ve kılavuzlardan incelenmiştir. Verileri işlemek için Uygulama ğrencilerinin Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim ğretim Kurumlarında Yapacakları ğretmenlik Uygulamasına İlişkin Yönerge'deki (MEB, 2021) Uygulama ğrencisi Değerlendirme Formu ile MEBBİS Uygulama ğrencisi Değerlendirme Modülü'nde (<https://uod.meb.gov.tr/>) yer alan günlük ve genel değerlendirme formlarından hareketle sınıf içi ğretmen yeterlikleri ve genel ğretmen yeterlikleri sınıflandırmasına karar verilmiştir. Bu sınıflandırma yapılırken öncelikle  araştırmacı, kuramsal erveden yararlanarak 21. yüzyıl ğretmen yeterlikleri üzerine ayrı ayrı maddeler hazırlamış; ardından tüm maddeler bir araya getirilerek oluşan liste üzerinde sınıf içi ve genel ğretmen yeterlikleri olmak üzere ikili bir sınıflandırma yapılmasına karar verilmiştir. Sonrasında araştırmacılar arasında ortaklaşan ve farklılaşan noktalar belirlenerek madde ekleme, çıkarma, birleştirme, ayırma, yeniden düzenleme işlemlerine gidilmiştir. Örneğin, araştırmacılar tarafından aynı içerikle oluşturulmuş maddelerin sayısı bire indirilmiş ya da farklı maddeler şeklinde yazılan yaratıcı, üretken ve tasarımcı olma özelliği benzer bir içeriğe işaret etmesi nedeniyle birleştirilmiştir. Sınıflandırma sonucunda elde edilen maddeler bir izelge şeklinde tanımlanmış; böylelikle anlaşılabilirlik ve izlenilebilirlik sağlanmıştır. İlgili yeterlik maddeleri aşağdaki tabloda sunulmuştur:

Tablo 2: 21. Yüzyıl sınıf içi ve genel ğretmen yeterlikleri

<i>SINIF İÇİ ÖĞRETMEN YETERLİKLERİ</i>	<i>GENEL ÖĞRETMEN YETERLİKLERİ</i>
Derslerini ğrenme kazanımlarını gerçekleştirecek biçimde planlar ve yürütür.	İyi bir ğrenendir. Değerlişime ve gelişime açıktır.
Öğrencilerin nbilđi ve yaşam deneyimlerini dikkate alarak bağlamalar oluşturur.	Mesleği ve alanyla ilgili kuramsal altyapıya sahiptir.
nbilgileri harekete geçirerek bilgi, anlam ve becerilerin zihinde yapılandırılmasını destekler.	Mesleği ve alanyla ilgili mevzuata hakimdir.
Öğrencileri ğrenmeye karşı güdüler ve duygularını dikkate alır.	Alanyla ilgili yeni çalışmaları, güncel bilgi ve teknolojileri takip edip araştırarak derslerinde kullanır.
Öğrencilerle gcl bir iletişim kurar.	Karşılaştığı bilginin doğruluğunu sorgular, şüphecidir.
Uygulamalarında dilin doğru, zengin ve etkili bir biçimde kullanılmasını destekler.	Karşılaştığı bilginin güncel yaşamla ilişkisini kurar.
Gerçek yaşam durumlarını yansıtan etkinlik, görev ve projeler yoluyla bilişsel, sosyal, duygusal, dilsel süreçlerin işletilmesini sağlar.	Yaratıcı, retken ve iyi bir tasarımcıdır.
Derslerinde ağdaş ğretim yöntem ve tekniklerinden yararlanır.	Yeni olay ve durumlar karşısında esnek davranıp uyum gösterir.
Derslerinde ğrencilerin gelişimine uygun dijital içerikler de kullanır.	Olağan dış durumlarla karşılaştığında konumunu korur ve önlem alır.
Bilgi aktarmaktan ziyade değer ve beceri geliştirme odaklı ilerler.	zm odaklıdır; sorunun zm için gerekli olan bilgiyi ayırt edip kullanır.
ğrenme-ğretme ortamında eleştirel bir bakış açısının hakim olmasını sağlar.	Öğrencilerin gelişimi için kolaylaştırıcı ve olumlu bir rol üstlenip liderlik yapar.
Yaratıcı düşünmeyi destekleyen, ürün elde etmeye yönelik çalışmalar yapar.	Öğrenen özerkliğini savunur ve destekler.

Öğrencilerin bilgiyi keşfetmesi, yapılandırması, uygulaması, uyarlaması ve üretmesi sürecinde yol göstericidir.	Sınıf dışındaki diğer öğrenme ortamlarını da işe koşar ve konular arasında bağlantı kurulmasını sağlar.
Öğrencilerin bilgi, beceri, değer ve tutumlarını işe koşarak sorumluluk üstlenmelerini destekler.	Farklı disiplinlerden yararlanır.
Karmaşık, bilişsel çelişkiler ve farklı çözümleri içeren sorunlar üzerinden bağımsız ve çok yönlü analitik düşünerek çözümleri üretmeyi destekler.	Girişimcidir.
Öğrencilerin öğrenme gereksinimlerini dikkate alır.	Eğitim-öğretim sürecinin tüm bileşenleriyle ortak hareket eder, iletişim ve işbirliği içindedir.
Öğrencilere kendi öğrenmelerini yönetme (öz düzenleme) ve karar verme konusunda olanak tanır.	Milli, manevi ve evrensel değerlerin gelişimini destekler.
Öğrencilerin öğrenme süreçlerinde etkin ve bağımsız rol alabilmelerini önceler.	21. yüzyıl becerilerinin geliştirilmesi ve günlük yaşamda kullanılmasını hedefler.
Öğrencilerin yaşantı oluşturmasını ve bu yaşantılara yönelik değerlendirme yapmasını destekler.	İnsan ve çocuk haklarına duyarlıdır.
Öğrencilerin şimdi ve gelecekteki eylem ve deneyimlerini planlamalarını destekler.	Derslerinde yaşadıkları bölgenin doğal, kültürel ve sosyoekonomik özelliklerini dikkate alır.
Grup çalışmalarını destekler ve liderlik eder.	Etik ilkelere dikkat eder.
Derin ve etkileşimli öğrenme-öğretim ortamları aracılığıyla akran iletişimini destekler.	
Farklı duygu, düşünce ve yaklaşımlara hoşgörülle yaklaşır.	
Öğrencilerin bireysel farklılıklarını dikkate alan bir öğrenme-öğretim ortamı tasarlar.	
Özel gereksinimli öğrenciler için düzenlemeler yapar.	
Güvenli ve demokratik bir öğrenme-öğretim ortamı oluşturur.	
Öğrencilerin öğrenmelerini izler, yönetir ve nasıl öğreneceklerine dair rehberlik eder.	
Gerekli durumlarda açıklama, özetleme ve güdülemeye başvurur.	
Öğrenmenin kalıcılığını sağlamak için denetleme ve düzenlemeler yapar.	
Uygulamaları hakkında sistematik olarak düşünüp gözlemler ve yansıtımlar yaparak düzenlemelere gider.	
21. yüzyıl becerilerini edinme ve etkin bir biçimde kullanma noktasında farklı ve çeşitli ölçme-değerlendirme süreçlerini işletir.	
Süreç ve ürün odaklı değerlendirmeler de yaparak öğrencilere düzenli bir biçimde dönütler verir.	
Zamanı planlı ve etkili bir biçimde kullanır.	

Tablo 2'ye göre ilk sütunda yer alan öğretmen yeterliklerinin ağırlıklı olarak sınıf ortamını kapsadığı için sınıf içi öğretmen yeterlikleri olarak sınıflandırılması söz konusudur. Genel öğretmen yeterlikleri ise sınıf içi ve dışı ortamları karşılayıp daha genel bir görünüm sergiler. Başka bir deyişle genel öğretmen yeterlikleri, sınıf içi öğretmen yeterliklerini kapsar niteliktedir. Bununla birlikte uygulama öğrencisi değerlendirme formlarında olduğu gibi doğrudan bir başlıklandırmaya gidilmemiş; fakat özellikle sınıf içi öğretmen yeterliklerinde giriş, süreç ve değerlendirme bağlamında bir sıralama yapılmıştır. Dolayısıyla Tablo 2'de sunulan yeterlik maddelerinin doğrudan bir değerlendirme formu niteliği taşımadığı; yalnızca 21. yüzyıl öğretmeninden beklenen yeterlik ve becerileri içerdiğini söylemek mümkündür. Bu gerekçeyle uygulama öğretmeni ve öğretim elemanı (akademisyeni) için formların doldurulması gibi bir ayırım ve işbölümüne gidilmemiştir. Söz konusu yeterlik ölçütlerinin bu özellikleri nedeniyle değerlendirme formu geliştirme ve/veya güncelleme çalışmaları için bir öneri niteliği taşıdıkları söylenebilir.

2.3. Verilerin çözümlenmesi

Verilerin çözümlenmesinde betimsel analizden yararlanılmıştır. Analiz için çerçeve oluşturma, tematik çerçeveye göre verileri işleme, bulguları tanımlama ve yorumlama aşamalarına başvurulmuştur (Yıldırım & Şimşek, 2013, s. 256).

Çalışmada alanyazından yola çıkılarak oluşturulan kapsayıcı çerçeve ve bu çerçeve doğrultusunda belirlenen temalara güvenme yolu tercih edilmiştir. Bu sınırlama gelecekteki çalışmaların etkililiğini artırmak için yeni ve daha kapsamlı yollar bulabilmek adına dikkate alınmalıdır. Çözümlemenin geçerlik ve güvenilirliğinin sağlanması için belirlenen sınıflamanın özellikleri açıkça çizilmiş, sınıflamalar ile maddelerin uygunluğuna dikkat edilmiştir. Belirlenen maddeler üç araştırmacı tarafından farklı zamanlarda çözümlenerek gözden geçirilmiş ve tablolaştırılmıştır. Ayrıca hazırlanan tablo, uzman olarak Türkçe eğitimi alanından 1 öğretim elemanı ve 2 farklı branştan (İngilizce, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık) öğretime gönderilerek görüşleri alınmıştır. Öğretim elemanı, tabloda yer alan maddeleri anlatımsal açıdan değerlendirmiştir. 2 farklı alandan öğretmenin verdiği görüşler de daha çok anlatımsal düzenlemeler olmakla birlikte farklı branşlara özgü özelleşmiş bilgiler ışığında öneriler sunulmuştur. Bu doğrultuda araştırmacılar tarafından hazırlanan maddeler tüm branşları kapsayıp genele seslendiği için bu öneriler üzerine bir değerlendirme yapılmamış; ancak anlatımsal düzeltmelere gidilmiştir. Yapılan düzeltmelerden sonra tabloya son şekli verilmiştir.

Veriler çözümlenirken üç araştırmacı tarafından ilk olarak MEBBİS Uygulama Öğrencisi Değerlendirme Modülü'ndeki⁷ (<https://uod.meb.gov.tr/>) formlar kendi aralarında karşılaştırılmış, ardından 21. yüzyıl sınıf içi öğretmen yeterlikleri bağlamında günlük değerlendirme formu, 21. yüzyıl genel öğretmen yeterlikleri odağında ise genel değerlendirme formu incelenmiştir. Veriler işlenmek için Uygulama Öğrencilerinin Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Öğretim Kurumlarında Yapacakları Öğretmenlik Uygulamasına İlişkin Yönerge'deki⁸ (MEB, 2021) Uygulama Öğrencisi Değerlendirme Formu'yla kıyaslanmış ve elde edilen bulgular ile sonuçlar açık, nesnel, ayrıntılı bir biçimde betimlenerek ortaya konmuş; sonuçta anlamlı bir bütün oluşturulmuştur.

3. Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde yöntem bölümünde sıralanan sınıf içi ve genel öğretmen yeterlikleri bağlamında uygulama öğrencisi değerlendirme formlarının incelenmesine yönelik bulgular sunulmuştur.

3.1. Günlük ve genel değerlendirme formlarının karşılaştırmalı olarak incelenmesi

Kuramsal çerçeve ve yöntem bölümünde de değinildiği gibi uygulama öğrencisi değerlendirme formları, günlük ve genel olmak üzere iki adettir. Her iki forma karşılaştırmalı olarak bakıldığında yeterlik ifadelerinin özellikle konu alanı ve alan eğitimi bilgisi ile iletişim, sınıf yönetimi başlıklarında birebir örtüştüğü söylenebilir. Yalnızca "sınıf yönetimi, ders başında" ulamına yönelik yeterliklerde yinelenen maddelerin olduğu görülmektedir. Hem yönergede hem de modüldeki günlük değerlendirme formunda *derse uygun bir giriş yapabilme* ile *derse ilgi ve dikkati çekebilme* olarak geçen ifadeler modülde yer alan genel değerlendirme formunda *öğretim teknolojilerinden yararlanabilme* ve *özel öğretim*

⁷ Bundan sonra modül olarak anılacak olup yinelemeli olarak kaynak gösterimi yapılmayacaktır.

⁸ Bundan sonra yönerge olarak anılacak olup yinelemeli olarak kaynak gösterimi yapılmayacaktır.

yaklaşım, yöntem ve tekniklerini bilme olarak geçmektedir. Halbuki bu iki yeterlik maddesi alan eğitimi başlığı altında da sunulmuştur. Bu durumun teknik nedenlerle olduğu düşünülmektedir.

Diğer başlıklara ait yeterlik ifadelerinde terim tercihi, başlıklandırma ve sıralama bakımlarından ayrışmalar görülmektedir. Örneğin günlük değerlendirme formunda öğretim süreci başlığı altında verilen yeterlik maddeleri genel değerlendirme formunda planlama ile öğretim süreci başlıklarına dağıtılmış ve yeterlik sıralamaları farklılaşmıştır. Günlük değerlendirme formundaki yeterlikler, genel değerlendirme formunda da yer almaktadır. Genel değerlendirme formunda var olan *ders planını açık, anlaşılır ve düzenli biçimde yazabilme; amaç ve hedef davranışları açık bir biçimde ifade edebilme; çeşitli öğretim yöntem ve tekniklerini uygun biçimde kullanabilme* ile *hedef davranışlara ulaşma düzeyini değerlendirebilme* ölçütleri günlük değerlendirme formunda bulunmamaktadır.

Yukarıda da görüldüğü üzere genel değerlendirme formunda amaç, hedef davranış gibi terimler kullanılmıştır. Bu ifadeler günlük değerlendirme formunda kazanım olarak geçmektedir. Yanı sıra kimi ifadelerde de sözcük tercihleri değişmiştir. Genel değerlendirme formunda *hedef davranışlara uygun değerlendirme biçimleri belirleyebilme* maddesi günlük değerlendirmede *kazanımlara uygun değerlendirme teknikleri kullanabilme* biçimindedir. *Ders süresince ara özetleme yapabilme* ölçütü de genel değerlendirme formunda *özetleme ve uygun dönütler verebilme* olarak geçmektedir. Her ne kadar günlük değerlendirme formunda değerlendirme ve kayıt tutma ile diğer mesleki yeterliklere ilişkin maddeler bulunmasa da günlük değerlendirmede öğretim süreci başlığı altında yer alan *öğrencilerin anlama düzeylerine göre dönütler verebilme* ifadesi değerlendirme ve kayıt tutma ulamından alınmıştır.

Yönergedeki uygulama öğrencisi değerlendirme formu ile modüldeki genel değerlendirme formunun genel olarak örtüştüğü görülmektedir; ancak yönergedeki formda -ebilme yapısıyla kurulan ifadeler modüldeki genel değerlendirmede kimi zaman -ebilirler biçiminde de sunulabilmiştir. Benzer olarak yeterlik sözcüğü genel değerlendirme formunda yeterlilik olarak geçmektedir. Bu duruma MEB'in diğer yayımlanmış olduğu belgelerde de rastlanmıştır⁹.

3.2. 21. Yüzyıl sınıf içi öğretmen yeterlikleri bağlamında günlük değerlendirme formunun incelenmesi

Çalışmada ortaya konan 21. yüzyıl sınıf içi öğretmen yeterlikleri, araştırma nesnelereinden biri olan modüldeki günlük değerlendirme formundaki maddeler ile karşılaştırıldığında şu bulgulara ulaşılır:

- Derslerini öğrenme kazanımlarını gerçekleştirecek biçimde planlayıp yürütme yeterliği, konu ile ilgili temel ilke ve kavramları bilme (1.1.1), konuda geçen temel ilke ve kavramları mantıksal bir tutarlılıkla ilişkilendirebilme (1.1.2), kazanımlara uygun yöntem ve teknikleri belirleyebilme (2.1.2), kazanımlara uygun değerlendirme teknikleri kullanabilme (2.1.11),
- Öğrencilerin ön bilgi ve yaşam deneyimlerini dikkate alarak bağlamlar oluşturma yeterliği, konuyu yaşamla ilişkilendirebilme (2.1.10),
- Ön bilgileri harekete geçirerek bilgi, anlam ve becerilerin zihinde yapılandırılmasını destekleme yeterliği, konuyu önceki ve sonraki derslerle ilişkilendirebilme (2.1.1),
- Öğrencileri öğrenmeye karşı güdüler ve duygularını dikkate alma yeterliği, derse uygun bir giriş yapabilme (2.2.1), derse ilgi ve dikkati çekebilme (2.2.2),

⁹ Bu çalışmada da kimi yerlerde yeterlilik kimi yerlerde yeterlik ifadelerinin kullanımı orijinal metindeki yazım tercihi nedeniyledir.

- o Öğrencilerle güçlü bir iletişim kurma yeterliği, öğrencilerle etkili iletişim kurabilme (2.3.1), ses tonunu etkili biçimde kullanabilme (2.3.4), öğrencileri ilgi ile dinleme (2.3.5),
- o Uygulamalarında dilin doğru, zengin ve etkili bir biçimde kullanılmasını destekleme yeterliği, konunun gerektirdiği sözel ve görsel dili (şekil, şema, grafik, formül vb.) uygun biçimde kullanabilme (1.1.3), sözel dili ve beden dilini etkili biçimde kullanabilme (2.3.6),
- o Gerçek yaşam durumlarını yansıtan etkinlik, görev ve projeler yoluyla bilişsel, sosyal, duygusal, dilsel süreçlerin işletilmesini sağlama yeterliği, öğrencilerin etkin katılımı için etkinlikler düzenleyebilme (2.1.4),
- o Derslerinde çağdaş öğretim yöntem ve tekniklerinden yararlanma yeterliği, özel öğretim yaklaşım, yöntem ve tekniklerini bilme (1.2.1), kazanımlara uygun yöntem ve teknikleri belirleyebilme (2.1.2),
- o Derslerinde öğrencilerin gelişimine uygun dijital içerikler kullanma yeterliği, öğretim teknolojilerinden yararlanabilme (1.2.2),
- o Karmaşık, bilişsel çelişkiler ve farklı çözüm yolları içeren sorunlar üzerinden bağımsız ve çok yönlü analitik düşünerek çözüm üretmeyi destekleme yeterliği, konuya uygun düşündürücü sorular sorabilme (2.3.3),
- o Öğrencilerin öğrenme süreçlerinde etkin ve bağımsız rol alabilmelerini önceleme yeterliği, öğrencilerin etkin katılımı için etkinlikler düzenleyebilme (2.1.4),
- o Öğrencilerin şimdi ve gelecekteki eylem ve deneyimlerini planlamalarını destekleme yeterliği, gelecek dersle ilgili bilgiler ve ödevler verebilme (2.2.8),
- o Öğrencilerin bireysel farklılıklarını dikkate alan bir öğrenme-öğretme ortamı tasarlama yeterliği, öğretimi bireysel farklılıklara göre sürdürebilme (2.1.5),
- o Güvenli ve demokratik bir öğrenme-öğretme ortamı oluşturma yeterliği, öğrenme ortamının güvenliğini sağlayabilme (1.2.5), demokratik bir öğrenme ortamı sağlayabilme (2.2.3), kesinti ve engellemelere karşı uygun önlemler alabilme (2.2.5),
- o Öğrencilerin öğrenmelerini izleme, yönetme ve nasıl öğreneceklerine dair rehberlik etme yeterliği, öğrencilerde yanlış gelişmiş kavramları belirleyebilme (1.2.3), öğrenci sorularına uygun ve yeterli yanıtlar oluşturabilme (1.2.4),
- o Gerekli durumlarda açıklama, özetleme ve güdülemeye başvurma yeterliği, ders süresince ara özetleme yapabilme (2.1.8), derse ilgi ve güdünün sürekliliğini sağlayabilme (2.2.4), övgü ve yaptırımlardan yararlanabilme (2.2.6), dersi toplayabilme (2.2.7), öğrencileri sınıftan çıkarmaya hazırlayabilme (2.2.9), anlaşılır açıklamalar ve yönergeler verebilme (2.3.2),
- o Öğrenmenin kalıcılığını sağlamak için denetleme ve düzenlemeler yapma yeterliği, gelecek dersle ilgili bilgiler ve ödevler verebilme (2.2.8),
- o Süreç ve ürün odaklı değerlendirmeler de yaparak öğrencilere düzenli bir biçimde dönütler verme yeterliği, öğrencilerde yanlış gelişmiş kavramları belirleyebilme (1.2.3), öğrenci sorularına uygun ve yeterli yanıtlar oluşturabilme (1.2.4), öğrencilerin anlama düzeylerine göre dönütler verebilme (2.1.9),
- o Zamanı planlı ve etkili bir biçimde kullanma yeterliği, zamanı verimli kullanabilme (2.1.3) yeterlikleriyle örtüşmektedir; fakat bu örtüşmenin birebir olduğu söylenemez.

Araştırmacılar tarafından belirlenen sınıf içi öğretmen yeterlikleri günlük değerlendirme formunda yer alan tüm yeterlik ifadelerini kapsar niteliktedir; ancak yukarıda da belirtildiği gibi aynı durum günlük değerlendirme formu için geçerli değildir. Buna göre günlük değerlendirme formunun planlama; önbilgileri harekete geçirip yaşantılar oluşturarak bilgi, anlam ve becerileri zihinde yapılandırma; gerçek yaşam durumlarını yansıtan etkinlik, görev ve projeler yoluyla bilişsel, sosyal, duygusal, dilsel süreçlerin işletilmesini sağlama; eleştirel, analitik, yaratıcı düşünme süreçleri işletilerek karmaşık sorunları çözme;

yeni bilgiler keşfedip ürün, değer üretme; süreci izleme, yönetme ve ürün odaklı olarak değerlendirme ile öğrencilere süreci planlama, deneyimleme, deneyimlerini etkileşimli bir biçimde yönetip ürün odaklı olarak değerlendirme konularında eksikleri bulunmaktadır. Yanı sıra;

- o Bilgi aktarmaktan ziyade değer ve beceri geliştirme odaklı ilerleme,
- o Öğrenme-öğretme ortamında eleştirel bir bakış açısının hakim olmasını sağlama,
- o Yaratıcı düşünmeyi destekleyen, ürün elde etmeye yönelik çalışmalar yapma,
- o Öğrencilerin bilgiyi keşfetmesi, yapılandırması, uygulaması, uyarlaması ve üretmesi sürecinde yol gösterici olma,
- o Öğrencilerin bilgi, beceri, değer ve tutumlarını işe koşarak sorumluluk üstlenmelerini destekleme,
- o Öğrencilere kendi öğrenmelerini yönetme (öz düzenleme) ve karar verme konusunda olanak tanıma,
- o Öğrencilerin yaşantı oluşturmasını ve bu yaşantılara yönelik değerlendirme yapmasını destekleme,
- o Grup çalışmalarını destekler ve liderlik eder,
- o Derin ve etkileşimli öğrenme-öğretme ortamları aracılığıyla akran iletişimini destekleme,
- o Farklı duygu, düşünce ve yaklaşımlara hoşgörüyle yaklaşma,
- o Özel gereksinimli öğrenciler için düzenlemeler yapma,
- o Uygulamaları hakkında sistematik olarak düşünüp gözlemler ve yansımalar yaparak düzenlemelere gitme,
- o 21. yüzyıl becerilerini edinme ve etkin bir biçimde kullanma noktasında farklı ve çeşitli ölçme-değerlendirme süreçlerini işletme yeterlikleri de günlük değerlendirme formunda karşılık bulmamaktadır.

3.3. 21. Yüzyıl genel öğretmen yeterlikleri bağlamında genel değerlendirme formunun incelenmesi

Çalışmada ortaya konan 21. yüzyıl genel öğretmen yeterlikleri, araştırma nesnelere olan yönergedeki Uygulama Öğrencisi Değerlendirme Formu ile modülde yer alan genel değerlendirme formundaki maddelerle karşılaştırıldığında şu bulgulara ulaşılır:

- o Mesleği ve alanıyla ilgili kuramsal altyapıya sahip olma yeterliği, konu alanı bilgisi bağlamında konu ile ilgili temel ilke ve kavramları bilme (1.1.1), konuda geçen temel ilke ve kavramları mantıksal bir tutarlılıkla ilişkilendirebilme (1.1.2) ve konunun gerektirdiği sözel ve görsel dili (şekil, şema, grafik, formül vb.) uygun biçimde kullanabilme (1.1.3),
- o Mesleği ve alanıyla ilgili mevzuata hakim olma yeterliği, mesleği ile ilgili yasa ve yönetmeliklerin farkında olma (4.1),
- o Karşılaştığı bilginin güncel yaşamla ilişkisini kurma yeterliği, öğretim süreci bağlamında konuyu yaşamla ilişkilendirebilme (2.2.7),
- o Olağan dışı durumlarla karşılaştığında konumunu koruma ve önlem alma yeterliği, sınıf yönetimi bağlamında kesinti ve engellemelere karşı uygun önlemler alabilme (2.3.5),
- o Girişimci olma yeterliği, okul etkinliklerine katılma (4.3) yeterlikleriyle örtüşür.

Araştırmacılar tarafından belirlenen genel öğretmen yeterlikleri, yönerge ve modülde yer alan genel değerlendirme formlarındaki maddelerle sınırlı da olsa örtüşme göstermektedir. Bununla birlikte

araştırmada ortaya konan genel öğretmen yeterliklerine yönelik pek çok maddenin ilgili formlarda karşılık bulmadığı görülür:

- o Değişime ve gelişime açık, iyi bir öğrenen olma,
- o Alanıyla ilgili yeni çalışmalarını, güncel bilgi ve teknolojileri takip edip araştırarak derslerinde kullanma,
- o Karşılaştığı bilginin doğruluğunu sorgulama, şüpheli olma,
- o Yaratıcı, üretken ve iyi bir tasarımcı olma,
- o Yeni olay ve durumlar karşısında esnek davranıp uyum gösterme,
- o Çözüm odaklı olup sorunun çözümü için gerekli olan bilgiyi ayırt edip kullanma,
- o Öğrencilerin gelişimi için kolaylaştırıcı ve olumlu bir rol üstlenip liderlik yapma,
- o Öğrenen özerkliğini savunur ve destekler,
- o Sınıf dışındaki diğer öğrenme ortamlarını da işe koşma ve konular arasında bağlantı kurulmasını sağlama,
- o Farklı disiplinlerden yararlanma,
- o Eğitim-öğretim sürecinin tüm bileşenleriyle ortak hareket etme, iletişim ve işbirliği içinde olma,
- o Milli, manevi ve evrensel değerlerin gelişimini destekleme,
- o 21. yüzyıl becerilerinin geliştirilmesini ve günlük yaşamda kullanılmasını hedefleme,
- o İnsan ve çocuk haklarına duyarlı olma,
- o Derslerinde yaşadıkları bölgenin doğal, kültürel ve sosyoekonomik özelliklerini dikkate alma,
- o Etik ilkelere dikkat etme yeterlikleri Uygulama Öğrencisi Değerlendirme Formu'nda (MEB, 2021) karşılık bulmamaktadır.

Çalışmada ortaya konan 21. yüzyıl genel öğretmen yeterlikleri, <https://uod.meb.gov.tr/> bağlantısı üzerinden ulaşılan Millî Eğitim Bakanlığı Uygulama Öğrencisi Değerlendirme Sistemi Öğretim Üyesi İşlemleri sayfasında yer alan değerlendirmenin nasıl yapılacağına yönelik belgedeki uygulama öğrencisi yeterlik göstergeleri ile karşılaştırıldığında ise şu bulgulara ulaşılr:

- o Değişime ve gelişime açık, iyi bir öğrenen olma yeterliği, sürekli bir gelişme sağlama (4.3), okuldaki ve okul dışındaki mesleki eğitim konularını izleyip katılma ve meslektaşlarını bilgilendirebilme (4.4),
- o Mesleği ve alanıyla ilgili kuramsal altyapıya sahip olma yeterliği, konu alanı bilgisi bağlamında alan öğretim programının öngördüğü temel ilke, kavram, yasa ve kuramlara ilişkin ayrıntılı bilgiye sahip olma (1.2),
- o Mesleği ve alanıyla ilgili mevzuata hakim olma yeterliği, hak ve sorumluluklarını bilme (4.1),
- o Alanıyla ilgili yeni çalışmalarını, güncel bilgi ve teknolojileri takip edip araştırarak derslerinde kullanma yeterliği, alan eğitimi bilgisi bağlamında bilgi teknolojilerinden yararlanabilme (1.3),
- o Karşılaştığı bilginin güncel yaşamla ilişkisini kurma yeterliği, öğretim süreci bağlamında örnekler vererek konuyu yaşamla ilişkilendirebilme (2.3),
- o Çözüm odaklı olup sorunun çözümü için gerekli olan bilgiyi ayırt edip kullanma yeterliği, yorum yaparak çözüm üretebilme ve çözümleri uygulayabilme (4.1),
- o Öğrencilerin gelişimi için kolaylaştırıcı ve olumlu bir rol üstlenip liderlik yapma yeterliği, öğrencilerin öğrenmelerini izleme, değerlendirme ve kayıt tutma bağlamında öğrencileri derslerde düzenli aralıklarla gözleyebilme ve gözlemlerini gelişimlerini destekleyecek şekilde kullanıp sonuçlarının velilere bildirilmesi için sınıf öğretmeni ile iş birliği yapabilme (3.2),

- o Sınıf dışındaki diğer öğrenme ortamlarını da işe koşar ve konular arasında bağlantı kurulmasını sağlama yeterliği, okuldaki ve okul dışındaki mesleki eğitim konularını izleyip katılma ve meslektaşlarını bilgilendirebilme (4.4),
- o Farklı disiplinlerden yararlanma yeterliği, konu alanı bilgisi bağlamında alanı ve diğer konu alanlarının bilgilerinden yararlanarak bunları uygulayabilme (1.2),
- o Girişimcilik yeterliği, okuldaki ve okul dışındaki mesleki eğitim konularını izleyip katılma ve meslektaşlarını bilgilendirebilme (4.4),
- o Eğitim-öğretim sürecinin tüm bileşenleriyle ortak hareket etme, iletişim ve işbirliği içinde olma yeterliği, öğrencilerin öğrenmelerini izleme, değerlendirme ve kayıt tutma bağlamında gözlem sonuçlarının velilere bildirilmesi için sınıf öğretmeni ile iş birliği yapabilme (3.2) ve başarısızlığı çözmede sınıf öğretmeninin deneyiminden ve uzman görüşlerinden yararlanabilme (3.4), kurumda karşılaştığı kişilerle etkileşimde bulunabilme (4.3) yeterlikleriyle örtüşür.

Yukarıda görüleceği üzere, araştırmacılar tarafından ortaya konan genel öğretmen yeterlikleri ile modülde yer alan değerlendirmenin nasıl yapılacağına yönelik belgedeki uygulama öğrencisi yeterlik göstergeleri arasındaki örtüşme, yönerge ve modülde yer alan genel değerlendirme formlarındaki örtüşmeden daha fazladır. Bunun nedeni belgede yer alan yeterlik göstergelerinin güncellenerek ve ayrıntılandırılarak modüle eklenmiş olmasıdır; ancak bu göstergelerin karşılığı olacak maddelerin ilgili formlarda yer almaması bir eksiklik olarak değerlendirilebilir. Öyle ki öğretmen adayını değerlendirmek üzere modüle giriş yapan değerlendiricilerin bu belgeden çok değerlendirme maddeleri ile karşılaşması daha yaygın olacaktır. Tüm bu örtüşmelerle birlikte araştırmacılar tarafından hazırlanan genel öğretmen yeterliklerinden birçoğunun karşılık bulmadığı da görülür:

- o Karşılaştığı bilginin doğruluğunu sorgulama, şüpheli olma,
- o Yaratıcı, üretken ve iyi bir tasarımcı olma,
- o Yeni olay ve durumlar karşısında esnek davranıp uyum gösterme,
- o Olağan dışı durumlarla karşılaştığında konumunu koruma ve önlem alma,
- o Öğrenen özerkliğini savunup destekleme,
- o Milli, manevi ve evrensel değerlerin gelişimini destekleme,
- o 21. yüzyıl becerilerinin geliştirilmesini ve günlük yaşamda kullanılmasını hedefleme,
- o İnsan ve çocuk haklarına duyarlı olma,
- o Derslerinde yaşadıkları bölgenin doğal, kültürel ve sosyoekonomik özelliklerini dikkate alma,
- o Etik ilkelere dikkat etme yeterlikleri ilgili belgede karşılık bulmamaktadır.

4. Sonuç

Araştırmada öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması sürecini değerlendirmek üzere geliştirilen uygulama öğrencisi değerlendirme formlarının 21. yüzyıl öğretmen yeterliklerini karşılama durumunun ortaya koyulması amaçlanmıştır. Bu noktada incelemeye alınan üç araştırma nesnesi vardır. Bunlardan ilki yönergede bulunan uygulama öğrencisi değerlendirme formudur. Diğer ikisi ise modülde yer alan günlük ve genel değerlendirme formlarıdır. Modülde yer alan genel değerlendirme formu ile yönergedeki formun benzerlik taşıdığı görülmüştür. Bu nedenle inceleme günlük ve genel değerlendirme formları odağında gerçekleştirilmiştir.

Araştırmacılar tarafından alanyazın, MEB'in yayımladığı yönetmelik, belge, program, yönerge, çerçeve vb. ile uzman görüşleri dikkate alınarak 21. yüzyıl öğretmeninin yeterliklerini karşılamanın sınıf içi ve genel öğretmen yeterlikleri oluşturulmuştur. Bu kapsamda formlar ilk olarak kendi aralarında ardından 21.

yüzyıl sınıf içi öğretmen yeterlikleri günlük değerlendirme; 21. yüzyıl genel öğretmen yeterlikleri ise genel değerlendirme formuyla karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırmalar sonrasında şu sonuçlara ulaşılmıştır:

- o Genel değerlendirme formu günlük değerlendirmeye göre daha kapsayıcı bir nitelik taşımaktadır. Dolayısıyla genel değerlendirme formunda yer alan birçok yeterlik ifadesine günlük değerlendirmede rastlanmamaktadır. Bunda genel değerlendirme formunun sürece yönelik genel bir değerlendirme yapmayı hedeflemesinin payı olabilir. Örtüşen yeterliklerin ise çoğunlukla benzer ifadelerle sahip olduğu görülmüştür. Yalnızca küçük terimsel farklılaşmalar vardır; ancak bu bağlamda günlük değerlendirme formu daha güncel bir nitelik taşımaktadır. Günlük değerlendirmede kazanım gibi günümüz anlayışına yönelik ifadeler bulunmaktayken genel değerlendirme formlarında amaç, hedef davranış gibi davranışçı yaklaşıma özgü kullanımlar vardır.
- o Araştırmacılar tarafından oluşturulan 21. yüzyıl sınıf içi yeterlikleri bağlamında günlük değerlendirme formu incelendiğinde sınıf içi yeterlik ifadelerinin günlük değerlendirmedeki yeterliklerin tamamını kapsadığı saptanmıştır. Kıyaslamalar sonucunda her ne kadar birçok noktada örtüşmelerin yaşandığı bulgulara da günlük değerlendirme formunun planlama; önbilgileri harekete geçirip yaşantılar oluşturarak bilgi, anlam ve becerileri zihinde yapılandırma; gerçek yaşam durumlarını yansıtan etkinlik, görev ve projeler yoluyla bilişsel, sosyal, duygusal, dilsel süreçlerin işletilmesini sağlama; eleştirel, analitik, yaratıcı düşünme süreçleri işletilerek karmaşık sorunları çözme ve yeni bilgiler keşfedip ürün, değer üretme; süreci izleme, yönetme ve ürün odaklı olarak değerlendirme ile öğrencilere süreci planlama, deneyimleme, deneyimlerini etkileşimli bir biçimde yönetip ürün odaklı olarak değerlendirme olanağı sunma konularında eksikleri bulunmaktadır. Yanı sıra öğretmenin yol gösterici, rehber olma; öğrenme sorumluluğunu etkileşimli ve grup çalışmalarını da destekleyen etkinlikler aracılığıyla öğrenciye verip yaşantı geliştirmesini ve bu yaşantılar üzerine yansıtma yoluyla eylemlerini ve geleceği planlama yani hem öğretmen hem de öğrenci açısından üstbilişsel düşünme; beceri geliştirme ve özel gereksinimli öğrenciler için öğrenme-öğretme ortamlarını düzenleme ve farklılaştırma gibi nitelikleri içermediği açıktır.
- o Araştırmacılar tarafından oluşturulan 21. yüzyıl genel yeterlikleri bağlamında genel değerlendirme formu incelendiğinde ise sınırlı sayıda bir örtüşmeden söz edilebilir. Genel değerlendirme formunun iyi bir araştırmacı, öğrenen, yaratıcı, üretken, esnek, çözüm odaklı, kolaylaştırıcı, lider, işbirlikçi, iletişime açık, yurttaş, insan haklarına duyarlı olma; öğrenen özerkliğini savunma; değer ve beceri geliştirme odaklı ilerleme; sınıf dışı öğrenme ortamlarından ve farklı disiplinlerden yararlanma; etik ilkeleri gözetme bakımlarından genel öğretmen yeterliklerini karşılamadığı görülmektedir. Dolayısıyla öğretmen adayının ilgili form aracılığıyla bu bağlamda değerlendirilemeyeceği söylenebilir.
- o <https://uod.meb.gov.tr/> web adresinde değerlendirmenin nasıl yapılacağına ilişkin açıklamaları içeren belgedeki uygulama öğrencisi yeterlik göstergeleri ile araştırmacılar tarafından belirlenen 21. yüzyıl genel öğretmen yeterlikleri kıyaslandığında maddeler arasındaki örtüşmenin daha yüksek olduğu söylenebilir. Bunda belgede yer alan yeterlik göstergelerinin güncellenerek ve ayrıntılandırılarak modüle eklenmiş olmasının etkisinin olduğu düşünülmektedir; ancak açıklamaların karşılığı olacak yeterlik ifadelerinin ilgili formlarda yer almaması önemli bir eksikliklerdir. Tüm bu örtüşmelerle birlikte öğretmenin sorgulayıcı, yaratıcı, üretken, tasarımcı, esnek, duyarlı olma ile hızlı önlem alabilme, süreci yönetme, öğrenen özerkliğini destekleme, değer ve beceri geliştirme ile etik ilkeleri gözetme yönlerine bu belgede de yer verilmediği görülmektedir.

Tüm bu inceleme sonuçları göz önünde bulundurulduğunda değerlendirme formlarında neredeyse tüm yeterlik ifadelerinin öğretmen yönüyle ve öğretmen odaklı olarak sunulduğu görülmektedir. Başka bir deyişle öğretmen için, öğrencilerin öğrenme sürecine eşlik ve rehberlik eden lider, yol gösterici bir profil çizilmemiştir; dolayısıyla öğretmen bilgi aktarıcısı konumundan çıkarılamamıştır. Özellikle günlük değerlendirmeden hareketle öğrenme-öğretme sürecine bakıldığında öğretmenin konu ve ilgili kavramlar hakkında bilgi sahibi olup konuyu tutarlı bir biçimde ilişkilendirip örneklendirme, açıklama ve güdülemeler yaparak sunduğu, ara ara soru ve özetlemelere başvurduğu, sesini, beden dilini etkili olarak kullandığı, bu sayede övgüden yararlanarak ilgi ve dikkatin sürekliliğini sağladığı, kesinti ve önlemler aldığı, yaptırımlar uyguladığı ve son olarak dersi ödevler vererek kapattığı genel bir sürecin izlendiği söylenebilir. Bu bağlamda hem öğretmenin hem de öğrencinin öğrenen konumunda sürece etkileşimli ve etkin bir biçimde katılımının sağlanmadığı açıktır. Dolayısıyla bir süreç yönetimi bulunmamaktadır ve öğrenen özerkliği göz ardı edilmektedir. Öyle ki düşündürücü soruları soran, yanlış gelişmiş kavramları ve anlaşılmayan yerleri belirleyen, iletişimi başlatan ve bir bakıma tek yönlü olarak sürdüren de öğretmendir. Düşündürücü sorular sormak ve etkili iletişim kurmak önemlidir; ancak 21. yüzyıl öğretmeni artık yalnızca sınıfta soru soran ve doğru yanıtlar alıp konunun anlaşılabilirliğini sağlayan ve denetleyen kişi değildir; aksine öğrenme sorumluluğu üstlenerek karmaşık, gerçek durum ve sorunlara yönelik akranlarıyla iletişim içerisinde sorular sormaları ile çözüm yolları üretmeleri, yansıtma ile etkililiğini izleyip değerlendirmeleri konusunda öğrencilerini desteklemelidir.

Alanyazında öğretmenin gerçek yaşam durumlarından hareketle geliştirdiği etkinlik, görev ve projeler yoluyla öğrencilerin önbilgilerini harekete geçirmesi, yaşantı oluşturmalarını desteklemesi, bu yaşantılar yoluyla öğrencilerin deneyimleri üzerine düşünmesi, keşfetmesi, yansıtma ve sorgulamalar yapması, kararlar vermesi, şimdiki ve gelecekteki eylemlerini planlaması ile bu eylemlere ilişkin süreci izleyip değerlendirmesi başka bir deyişle üstbilişsel düşünme sürecine girerek değer, bilgi ve beceri üretmesi yani çıktı odaklı ilerlemesi öncelenmektedir. Bu sırada öğretmenin de lider, çözümleyici, kolaylaştırıcı, tasarımcı, işbirlikçi ve yurttaş olma yönleriyle 21. yüzyıl becerilerinin geliştirilmesine yönelik süreç ve ürün odaklı değerlendirmeler yapması gerekmektedir. Özellikle grupça katılım yoluyla eleştirel ve yaratıcı düşünme süreçlerinin iştilip bilişsel, duyuşsal, toplumsal, kültürel kaynakların işe koşulmasıyla zihnin yapılandırılması ve beceri geliştirme de önemsenmelidir. Değerlendirme formlarında ürünleri değerlendirme, etkin katılım, etkinlikler geliştirme, öğretim teknolojilerinden yararlanma, çeşitli yöntem-tekniklerden ve ders malzemelerinden yararlanma üzerinde durulmaktadır; ancak bu etkinliklerin görev niteliği taşınması, proje ve araştırma yapmaya yönlendirmesi bakımlarından eksik kaldığı açıktır. Sürecin göz ardı edilip verilen ödevler yoluyla bu becerilerin elde edilmesi beklenemez. Bunun için değerlendirme formunda yer aldığı gibi etkin katılım önemlidir; ancak akran iletişimini destekleyen etkileşimli, özgürce düşünce ve fikirlerin paylaşıldığı, insan haklarına duyarlı ve etik ilkeleri gözeten güvenli ve demokratik bir öğrenme-öğretme ortamının tasarlanması gereklidir. Söz konusu ortam paydaşlarla işbirliği içerisinde çalışmayı, beceri odaklı ilerlemeyi, girişimci ve araştırmacı olmayı, yeni gelişmeleri takip edip sürece hem öğrencinin hem de bölgenin ilgi ve gereksinimleri doğrultusunda yeni teknolojilerden de yararlanarak uyarlamayı gerektirmektedir.

Kuramsal kısımda da değinildiği gibi MEB tarafından yayımlanan öğretim programları, yönergeler, yeterlik çerçeveleri, yönetmelikler, vizyon belgeleri, makale ve raporlarda 21. yüzyıl öğretmenin bu yeterliklere sahip olması gerektiği çokça dillendirilmiştir; ancak söz konusu çağdaş öğretmen niteliklerinin ilgili değerlendirme formlarına yansımadağı, geleneksel bir öğrenme-öğretme sürecinin benimsendiği görülmektedir. Dolayısıyla fakülte-okul işbirliğinde öğretmen yetiştirme ve değerlendirme süreçlerinin 21. yüzyıl öğretmen yeterliklerine göre güncellenmesi gerekmektedir. Araştırmacılar tarafından geliştirilen 21. yüzyıl sınıf içi ve genel öğretmen yeterliklerinin bu güncelleme

çalışmaları için önemli düzeyde katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Söz konusu 21. yüzyıl öğretmen yeterliklerinin ideal koşullarda gelişip kazanılacağı da açıktır. Bu gerekçeyle ilgili ortamların da bu koşullara göre düzenlenip tasarlanması, gerekli kaynak ve gereçlerin sağlanması önemlidir.

Kaynakça

- Ananiadou, K., & Claro, M. (2009). 21st Century Skills and Competences For new Millennium Learners in OECD Countries. OECD Education Working Papers, No. 41, OECD Publishing. <https://dx.doi.org/10.1787/218525261154>
- Applefield, J. M., Huber, R. & Moallem, M. (2001). Constructivism in Theory and Practice: Toward a Better Understanding. *High School Journal*, 84(2), 35-53.
- Ardıç, E. & Altun, A. (2017). Dijital Çağın Öğreneni. *Uluslararası Sosyal Bilgilerde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 1, 12-30.
- Bernhardt, P. E. (2015). 21st Century Learning: Professional Development in Practice. *The Qualitative Report*, 20(1), 1-19. <http://nsuworks.nova.edu/tqr/vol20/iss1/1>
- Brooks, G. & Brooks, M. G. (1999). The Courage to be Constructivist. *Educational Leadership*, 56, 18-24.
- Cansoy, R. (2018). Uluslararası Çerçevelere Göre 21.Yüzyıl Becerileri ve Eğitim Sistemine Kazandırılması. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 7(4), 3112-3134. <http://www.itobiad.com/issue/39481/494286>
- Creswell, J. W. (2007). *Qualitative Inquiry and Research Design: Choosing Among Five Approaches* (2nd edition). California: Sage Publications.
- de Corte, E. (2010). Historical Developments in the Understanding of Learning. Dumont, H., Istance, D. & Benavides, F. (Eds.) (2010), *The Nature of Learning: Using Research to Inspire Practice, Educational Research and Innovation* (pp. 35-68). Paris: OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/9789264086487-en>
- Duffy, T. M. & Jonassen, D. H. (1992). Constructivism: New Implications for Instructional Technology. Duffy, T. M. & Jonassen, D. H. (Eds.). *Constructivism and the Technology of Instruction: A Conversation* (pp. 1-16). USA: Lawrence Erlbaum.
- Güneş, F. (2014). Yaklaşımlar ve Modeller. Güneş, F. (Ed.). *Öğretim İlke ve Yöntemleri* (ss. 23-39). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Güneş, F. (2020). *Türkçe Öğretimi: Yaklaşımlar ve Modeller* (9. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Gürbüz, S. & Şahin, F. (2015). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri* (Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş 2. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Hacıoğlu, F. (1990). 21. Yüzyıl için Öğretmen Eğitimi. *Eğitim ve Bilim*, 14(77),48-53.
- Hamarat, E. (2019). 21. Yüzyıl Becerileri Odağında Türkiye'nin Eğitim Politikaları. *Seta Analiz*, 272, 1-28.
- Harari, Y. N. (2018). *21. Yüzyıl için 21 Ders*. (Çev. Selin, Sıral). İstanbul: Kolektif Kitap.
- Honebein, P. C. (1996). Seven Goals for the Design of Constructivist Learning Environments. Wilson, B. G. (Ed.), *Constructivist Learning Environments: Case Studies Instructional Design* (pp. 11-24). New Jersey: Educational Technology Publications.
- Istance, D. & Dumont, H. (2010). Future Directions for Learning Environments in the 21st Century. Dumont, H., Istance, D. & Benavides, F. (Eds.) (2010), *The Nature of Learning: Using Research to Inspire Practice, Educational Research and Innovation* (pp. 317-338). Paris: OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/9789264086487-en>
- ISTE (2015). ISTE Standards: Educators. <https://www.iste.org/standards/iste-standards-for-teachers>

- Marlowe, B. A. & Page, M. L. (2005). *Creating and Sustaining the Constructivist Classroom*. California: Corwin Press.
- Mayer, R. E. (1999). *Designing Instruction for Constructivist Learning* (2nd ed.). Reigeluth, C. M. (Ed.). *Instructional-design Theories and Models* (pp. 141-158). New Jersey: Lawrence-Erlbaum Publishers.
- MEB (2001). *21. Yüzyıla Girerken Türk Eğitim Sisteminin İhtiyaç Duyduğu Çağdaş Öğretmen Profili*. Ankara: Millî Eğitim Basımevi.
- MEB (2005). İlköğretim Türkçe (6, 7 ve 8. Sınıflar) Dersi Öğretim Programı Konulu Kurul Kararı (186). *Tebliğler Dergisi*, 68(2575), 484. <http://tebligler.meb.gov.tr/index.php/tuem-sayilar/viewcategory/69-2005>
- MEB (2006a). İlköğretim Türkçe (6-8. Sınıflar) Dersi Öğretim Programında Değişiklik Yapılması Konulu Kurul Kararı (331). *Tebliğler Dergisi*, 69(2588), 966-1005. <http://tebligler.meb.gov.tr/index.php/tuem-sayilar/viewcategory/70-2006>
- MEB (2006b). *İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (6, 7, 8. Sınıflar)*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.
- MEB (2006c). İlköğretim (6, 7 ve 8. Sınıf) Öğretim Programlarının Uygulanması Konulu Genelge (77). http://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2012_10/09043236_ilkogretim768prguygulamasi.pdf
- MEB (2011). *21. Yüzyıl Öğrenci Profili Raporu*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı.
- MEB (2017). *Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri*. oygm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_12/11115355_YRETMENLYK_MESLEY_GENEL_YETERLYKLERI.pdf
- MEB (2018a). *Güçlü Yarınlar İçin 2023 Eğitim Vizyonu*. https://www.gmka.gov.tr/dokumanlar/yayinlar/2023_E%C4%9Fitim%20Vizyonu.pdf
- MEB (2018b) *Matematik Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar)*. <http://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/201813017165445-MATEMAT%C4%B0K%20%C3%96%C4%9ERET%C4%B0M%20PROGRAMI%202018v.pdf>
- MEB (2018c) *Ortaöğretim Türk Dili ve Edebiyatı Dersi (9, 10, 11 ve 12. Sınıflar) Öğretim Programı*. <http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=353>
- MEB (2018d) *Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar)*. <http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=325>
- MEB (2019). *Türkçe Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar)*. <http://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/20195716392253-02-T%C3%BCrk%C3%A7e%20%C3%96%C4%9Fretim%20Program%C4%B1%202019.pdf>
- MEB (2021). Öğretmenlik Uygulaması Yönergesi. Millî Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi, 84(2767-EK), 1049-064. https://oygm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2021_10/03181211_OYGYRETMENLIYK_UYGULAMASI_YOYNERGE_2021_EYLUYL_EK.pdf
- MEB (2022) *Ortaöğretim Tarih Dersi (9, 10, 11 ve 12. Sınıflar) Öğretim Programı*. <http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=1223>
- Melvin, L. (2011). *How to Keep Good Teachers and Principals: Practical Solutions to Today's Classroom Problems*. R&L Education
- MYK (2015). *Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi*. <https://www.myk.gov.tr/index.php/turkiye-yeterlilikler-cercevesi>
- OECD (2009), *Creating Effective Teaching and Learning Environments: First Results from TALIS*. OECD Publishing. <https://www.oecd.org/education/school/43023606.pdf>

- OECD (2010). *Strong Performers and Successful Reformers in Education: Lessons from PISA for the United States*. OECD Publishing. <https://www.oecd.org/pisa/46623978.pdf>
- OECD (2019a). *OECD Skills Outlook 2019: Thriving in a Digital World*. Paris: OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/df80bc12-en>
- OECD (2019b). *The Future of Education and Skills: Education 2030*. <https://www.oecd.org/education/2030/E2030%20Position%20Paper%20P21>
- Özden, B., Kabapınar, Y. & Önder, A. (2015). Yansıtıcı Düşünme Uygulamaları Sonunda Öğretmen Adaylarının Yapılandırıcı Öğrenme İlkelerine Yönelik Tercihleri ve Tercihlerin Nedenleri. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 1-21.
- Partnership for 21st Century Learning (2006). <http://www.p21.org/>
- Schleicher, A. (2012). Preparing Teachers to Deliver 21st-century Skills. A. Schleicher (Ed.). *Preparing Teachers and Developing School Leaders for the 21st Century: Lessons from around the world*. Paris: OECD Publishing.
- Senemoğlu, N. (2020). *Gelişim Öğrenme ve Öğretim Kuramdan Uygulamaya* (27. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Skehan, P. (1999). *A Cognitive Approach to Language Learning* (2nd ed.). Oxford: Oxford University Press.
- Şahin, M. C. (2009). Yeni Bin Yılın Öğrencilerinin Özellikleri. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9 (2), 155-172.
- TEDMEM (2022). Eğitim ve Becerilerin Geleceği: OECD Öğrenme Pusulası 2030. <https://tedmem.org/mem-notlari/degerlendirme/egitimin-ve-becerilerin-gelecegi-oecd-ogrenme-pusulasi-2030>
- Trilling, B. & Fadel, C. (2009). *21st Century Skills; Learning for Life in Our Times*. Jossey-Bass Company Press.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (9. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yükseköğretim Kurulu (1998). *YÖK Dünya Bankası Fakülte-Okul İşbirliği Kılavuzu*. Ankara: Öğretmen Eğitimi Dizisi.
- Yükseköğretim Kurulu (2018). Yeni Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları. <https://www.yok.gov.tr/kurumsal/idari-birimler/egitim-ogretim-dairesi/yeni-ogretmen-yetistirme-lisans-programlari>
- Yurdakul, B. (2011). Yapılandırıcılık. Demirel, Ö. (Ed.). *Eğitimde Yeni Yönelimler* (ss. 39-65). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- <https://uod.meb.gov.tr/>